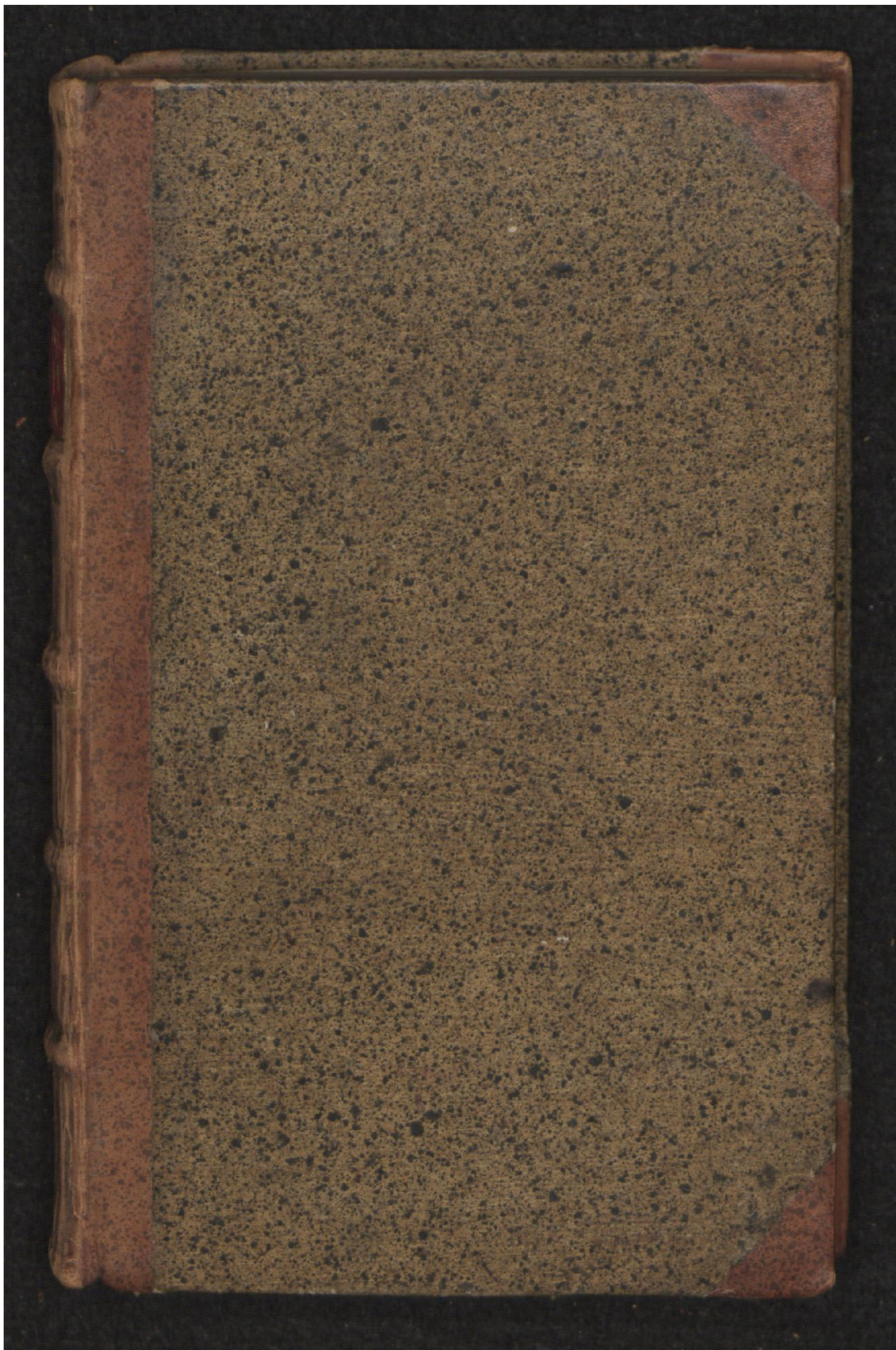
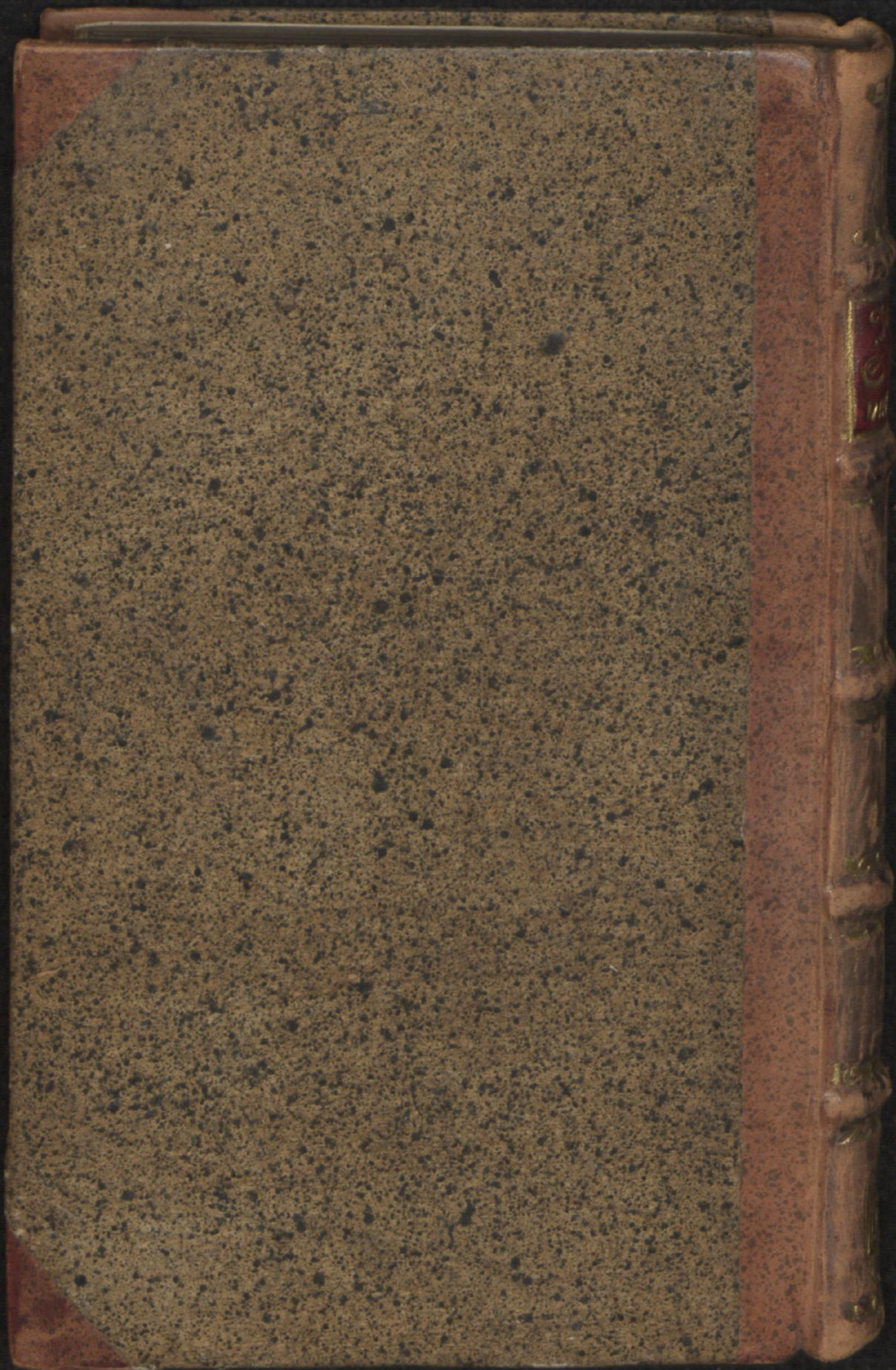
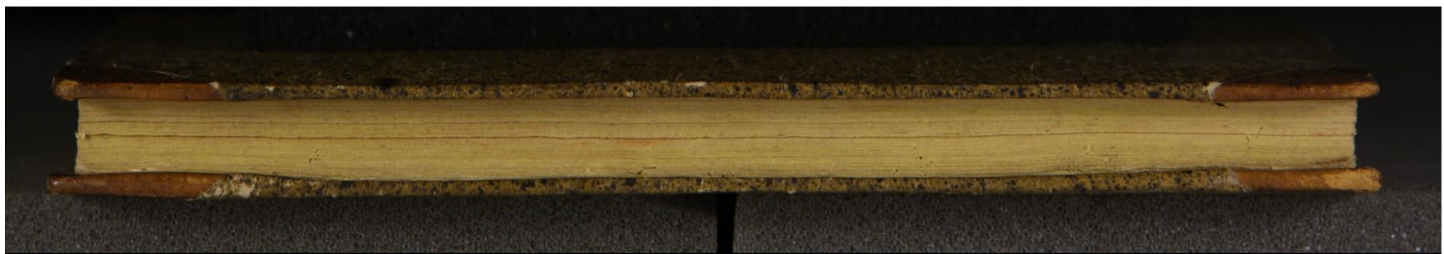

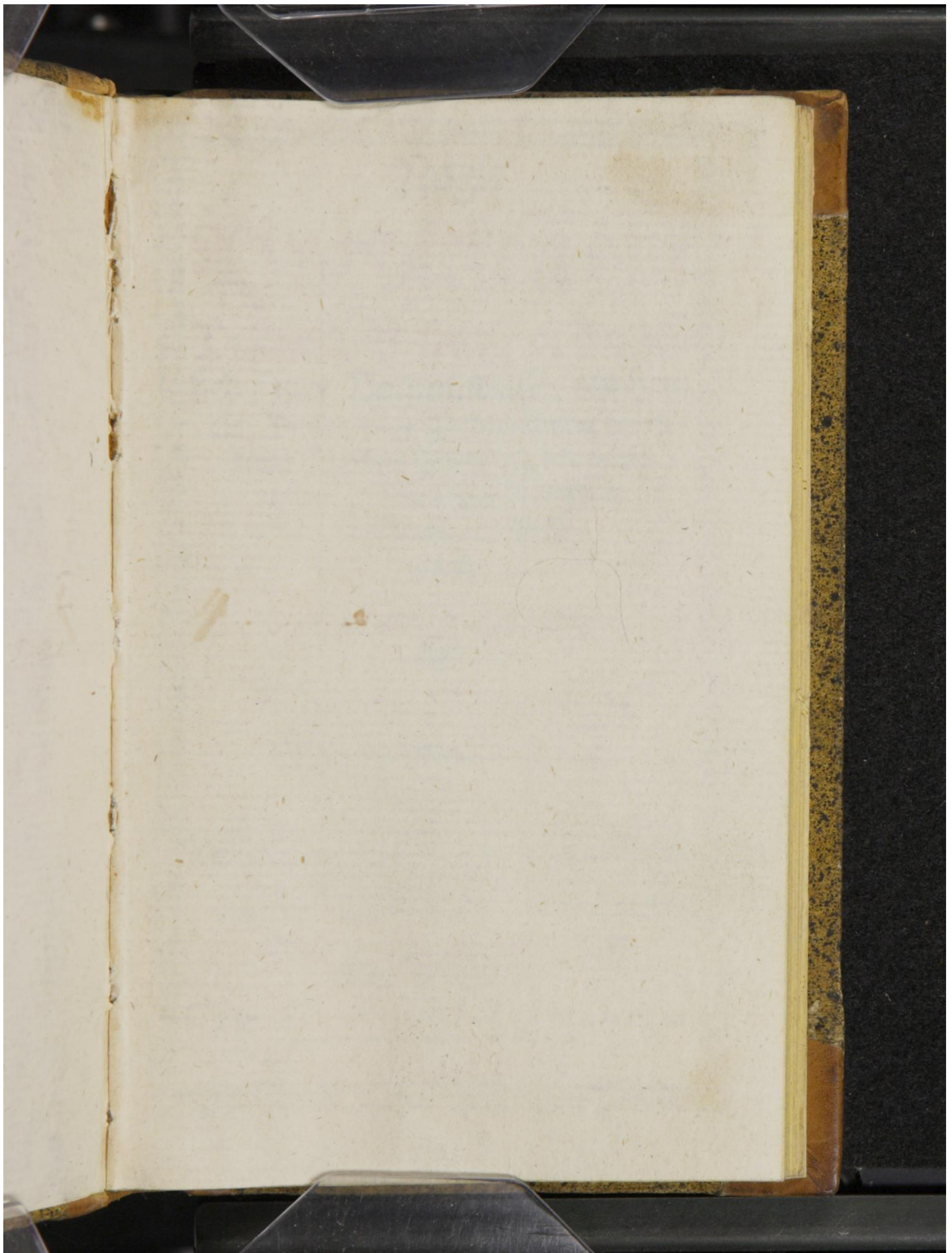

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Nogle Prædicken om Pestilentzis straff oc franckhed / met Paamindelsse / om hendis Aarsager / oc Underuisning huorledis Christne Folck / sig der hoss / mod Gud oc dennem selffuer forhandle oc skicke skulle.

Prædicket i Othense Aff

Jørgen Simenssen
Sognepræst til S. Alban.

Psalm. 68.
Herren være dagligen loffuit / Gud legger en Byrde paa oss / oc hand trøster oss ocsaa / Sela. Wi haffue en Gud som hielper / oc den HERre HERre / som frelser aff Døden.

Prentet i Kiøbenhaffn Aff Matz Wingaard.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

M. D. LXXXVI.

AErli
Vise oc
mestere
Borge
Other
Velsi
der /
su

samm
hed oc
le/ vn
den h

Aerlige / Gudfryctige / Vise oc Fornumstige Borgemestere oc Raadmend / met menige Borgere oc Indbyggere vdi Othense / Naade / Lycke / oc Velsignelse / aff Gud Fader / ved Jesum Christum vor Herre / oc eniste Frelsermand.

Gunstige Herrer / oc gode Venner allesammen / bode Offrighed oc vndersaatte / gamle / vnge / rige oc fattige / den hellige Apostel S. Pouel

Pouel vdi det breff hand
schreff til de Epheser i 5.
cap. Taler merckelig / oc
siger saaledis til oss oc al-
le andre Christne / Kiere
Brødre / seer til huorle-
dis i skulle vandre for-
synlige / icke som de wui-
se / men som de vise / oc
skicker eder i tiden / thi det
er ond tid. Derfore bliff-
uer icke wforstandige /
men forstandige i det /
som er HERrens Villie.
Vdi huilcke ord Aposte-
len hand fore giffuer / en
aluor-

aluorlig/oc gandſke nød-
ſo̅melig formaning/ſom
oſſ oc alle andre Guds
børn / ligger ſtorligen
mact paa/ vel at mercke
oc fliteligen at vdrette/
beſynderlige i denne onde
krancke oc bedrøffuelige
tid / ſom wi leffue vdi:
J huilcken ligeruiſſ ſom
Synden ſig Aar effter
Aar/ oc dag effter dag/
forøger oc formerer wdi
alle Ordener oc Stater/
ſaa mangfoldig giøris
ocſaa Guds Vrede oc

Straff/ oc dagligen for-
øgis oc vdsendis/ offuer
oss i dette Konge Rige oc
mange andre i atskillige
Lande/ Steder oc Byer.

Thi saa megit oss ved-
kommer/ haffuer den ret-
ferdige Gud i nogle for-
leden Aar/ hiemsøgt oss
met languarendis ska-
delig Krig oc Blodstyrt-
ning/ met store tynge oc
besuæring/ disligest ocsaa
paa det siste effter alle-
haande mere Elendighed
oc hiertesorg/ met en for-

skrecke-

ſkreckelig och ſtyrtendis
Peſtilentze / ſom varede
oc graſſerede i diſſe Lan-
de mere end thu gandſke
Aar / alt aff denne Aar-
ſage / at wi icke haffue
vandret forſynlige ſom
de viſe / oc icke ſkicket oſſ
effter tiden / oc Guds vil-
lie / det er / wi haffue icke
anlagd / oc til en chriſtelig
forbedring brugt den for-
beneffnde Guds ſtraff /
ſom wi haffue veret paa-
minte met / i den forgãg-
ne onde oc bedrøffuelige
tid.

Huor-

Huorfore lader oss at-
lyde den HelligAand i
denne S. Pouels For-
maning/at saadā guds
Vrag oc Straff icke skal
komme igien/fornyes oc
forøgis offuer oss eller vo-
re efftekommere/ om de
oc wi icke vandre forsyn-
lige som de vise bør at
vandre. Her til ville wi
nu besinde oc lære tuen-
de stycker.

Det Første huorledis
wi skulle vandre forsynli-
ge som de vise oc forstan-
dige/

dige / oc icke som wuise eller vforstandige.

Det Andet / huorfore wi behøffue saaledis at vandre / som er / fordi at det er Guds villie / oc at tiden / som elers er nu ond nock / icke skal bliffue oss verre.

Om det Første.

TIl det Første hører disse Lerdome Først at vide huad Visdom er huilcken Job i sit 28. ca. saaledis bescriffuer / Her=

rens Fryct (siger hand) den er Visdom oc at fly det onde/det er forstand.

At fryete Herren/ det er at være red oc forferdet for Gudz vrede mod synden / oc aff den Fryct oc Redsel/ som mand haffuer for syndens straff aff Gud / at fly synden / oc met all Reuerentz oc vnderdanighed at giffue sig ind vnder Guds villie / effter hannem at leffue i alle maade / met Ord gierninger oc alle anslag.

Denne

Denne Fryct kalder scrifften en sønlig Fryct/ thi ligeruis som gode børn frycte for at giøre il-de / oc at fortørne deris kierre forældre / paa det de skulle icke bliffue dem vrede / oc enten straffe dem haardelig / eller oc tage fra dem / det gode de gierne haffue vilde / oc tiluende dem det onde de icke behage / saa bør ocsaa oss Guds Børn / at frycte Herren / at wi icke fortørne vor kierre

Him-

Himmelske Fader / paa det at hand skal icke foraarsagis / oc saaledis at handle met oss.

Saadan fryct hielper storligen til at fly alt det onde det Guds ord taler om oc er enten *Malum culpæ* det er synden / eller *Malum penæ* det er / straff aff Gud for syndens skyld / thi det skulle være longt fra / at den gode gud hand straffede noget sit barn / der som hand bleffue icke der til foraarsaget aff Synden

den

den. Her nest skulle wi
befinde / huilcke de wui-
se oc wforstandige ere /
som wi icke skulle effter-
følge / eller vandre som
de haffue vandret.

Disse ere hine Guds
forgangne Kroppe / som
foracte gud oc hans ord /
vdi huilcket hand haffuer
obenbaret sin værelse oc
villie / dennem kalder A-
postelen der fore de wui-
se / at de her effter icke vil-
le tencke / tro eller tale om
Gud / men følge ckon de-

ris

ris eget kiød z oc blods vis-
dom i denne sag.

Saadāne ligner hand
her ved hine vbesindede
veyfarendis Folck / som
icke acte huad heller de
reyse om natten eller om
dagen / paa den rette vey
eller krogsti / men tiden
vanseet / løbe ekon ret
frem effter Næsen / igien-
nem Skoffue oc Moser /
dreck oc dynd / indtil at
de vforuent / enten er om
halsen / eller oc side i stør-
ste liffuis fare / thi som

Chri-

Christus selffuer siger Jo. 12. huo som vandrer om Natten hand ved icke huort hand gaar heden.

Aff saadan deris v=forsynlighed beklage de fordømte sig i visħedens Bog Cap. 5. oc sige/ Vi funde icke den rette vey/ oc retferdigheds lius skinde icke for oss/ oc solen gick icke op for oss/ wi ginge at idel vrange oc skadelige veye/ oc vandrede aff ø=de krogueye/ men vi viste intet aff HErrens vey.

Der=

Derfore lader oc Herren høre Esa. 55. at der er megit stort forskel mellem sine veye / det er sit ord oc villie / huor effter hand alene vil være kiend oc dyrcket / oc emellem Menniskens veye / det er den visdom som de aff dem selff kunde betencke til Guds Wærelsis oc dyrckelsis forstand / oc siger / mine veye er icke som eders veye / men saa megit som Himmelen er høyere end Jorden

den

den/ſaa er oc mine Veye
høyere end eders Veye /
Oc mine Tancker høyre
end eders Tancker / Oc
viſer oſſ heden til Lowen
oc Vidneſbyrdt / det er /
til Ordet oc de Gierning-
ger Gud haffuer oben-
baret ſig met / om wi *Eſa: 8.*
ſkulle faa det Morgenrø-
de at ſee / det er / om wi
ſkulle nogen tid retteli-
gen kiende oc dyrcke den
ſande Gud.

Saa er det da oſſ vey-
farendis Pilegrime ſtor-

ligen fornøden / at van-
dre forsynlig som de vise/
oc der til at bede aluorli-
gen met David *Psalm: 119.*
oc sige / HERRE lad
dit Ord være mine Fø-
ders Lycte / oc it Liuss
paa mine Veye / at ieg
beuarer dem ind til en-
den / oc vend den falske
Vey fra mig.

Naar wi saa bede oc
regere vore Veye / det er/
vor Tro oc Gierninger/
effter Guds Ords Liuss/
saa vandre wi forsynlig
som

som de vise paa den rette
Vey oc Gang/ til det E-
uige Liff / oc icke som de
wuise der løbe den rette
Kaas til Helffuede oc
Fordømmelsen.

Om det Andet.

DEn hellige Paulus
neffner tuende aar-
sager/ hui hand raader
at wi skulle vandre saa
forsynlige som de vise.

Den Første / at det er
Guds Villie i Ordet saa
obenbaret oc beffalet /

Thi den hellige Scrifft taler om tu slags Guds Villie / den ene er forborgen oc wobenbaret / om denne skulle wi altid holde *Augustini* Regel som siger / *Quæ Deus nos scire noluit, ea libenter nesciamus, non enim addamus nos inquirere, quod ipse non addidit dicere.* Det er saa megit sagdt / at wi skulle icke fritte eller spørge om nogen Guds gierning / huor hand icke selff haffuer i Ordet lydelige tald der om / Fordi saa / huor

huor hand haffuer icke
prædicket / der ſkulle wi
icke lyſte at høre noget.

Den Anden Guds
Villie / er den ſom hand
oſſ haffuer obenbaret
wdi Lowen oc det hellige
Euangelio.

Wdi Lowen ſiger *Deu*: 12.
hand ſaaledis / du ſkalt
icke giøre / huad ſom dig
got ſiunis / men huad
ſom ieg befaler dig det
ſkalt du giøre. Deu. 12.

Item Ezech. 20. *Ezech*: 20.
Vandrer vdi mine Bud

 oc

oc icke i eders Fædris
Bud.

Oc Christus siger: Matth. 15. De tienne mig forgeffuis som lærer Menniskens Lærdom.

Om Guds Villie i det hellige Euangelio ta=ler ocsaa Christus Joh: 6. sigendis/ dette er Fa=derens Villie som mig vdsende/ at huo som seer Sønnen / Oc tror paa hannem/ skal haffue det euige Liff/ Oc ieg skal op=uecke hannem paa den

yderste

yderste Dag. Item/ Matth. 18. Det er icke min Faders villie i him=melen at nogen aff de smaa skulle fortabis. Denne sin villie haffuer oc den euige Gudfader selff stadfested Matth. 3. sigendis om Sønnen/ Denne er min elskelige Søn i huilcken i skulle være mig behagelige.

Om denne samme Guds Villie taler oc=saa Paulus Ephes: 1. Hand haffuer vduald

ossi i sin elskelige Søn før
end Verdsens Grund=
uolle bleff lagde. Oc I.
Timot. I. Gud vil at al=
le Menniske skulle bliffue
salige/oc komme til sand=
heds bekiendelse.

Den Anden Aarsa=
ge setter Paulus i det
hand siger / Fordi Ti=
den er ond. Her maat=
te nogen spørge oc sige /
Huorledis kand Pau=
lus kalde Tiden ond?
effterdi den er skabt oc be=
tegnet aff Gud? oc Mo=
ses

Gen: 1.

ſes ſiger om Guds gier-
ninger / Oc Gud ſaa til
alt det hand haffde ſkafft
oc ſee det vor altſammen
ſaare got / Geneſ. I.

Her til maa ſaa ſua-
ris / at ſaa vit ſom tiden
i ſig ſelff vedkommer / da
er den it got Guds Cre-
atur / betenckt oc ordine-
rit / til at ydrette hans
ære / oc Menniſkens vel-
ferd / aandelig oc legem-
lig iwdi / Men ſaa vidt
ſom den onde hendelſe oc
tilfald vedkommer / ſom

er / at mange Mennisske
ilde oc wlofflig anlegge
oc fordriffue denne dyre-
bar Tid / met allehaan-
de Synder oc Guds for-
tørnelse / huor effterføl-
ger atskillig och Daglig
wrag oc straff aff Guds
Retferdighed / siges Ti-
den ond at være / Oc
naar hun da saadan
er / raader Paulus at
Mand skall igien kiøbe
hende / det er / See vel
til huorledis mand kand
ved sand oc aluorlig Poe-
niten-

nitentze/ gudelige Bøn-
ner / oc it nyt forbedret
leffnit/ giffue Gud aar-
sage at forbedre den Tid
som tilforne er bleffuen
ond ved synden oc straf-
fen som fulde met for syn-
dens skyld. Her til haff-
ue wi Exempel vdi de
Niniuiter. Jonæ 3. Vdi
Dauid oc hans Vnder-
saatte. 2. Reg. 24.

Derfaare effterdi/ at
Tiden ocsaa lenge haff-
uer værit ond hoss oss
baade met Synden/
disli-

Vdisligeste ocsaa met straf-
fen for vore begangne
synder/behøffue wi met
det første at igienkiøbe
hende/ligeruis som de for
beneffnde Personer giort
haffue/met den fortrøst-
ning/at Gud skal forbe-
dre hende effter som hand
fornemer oc befinder vor
forbedring vdi tro oc Lyd-
actighed mod hannem.

Her til haffuer ieg
fattige Guds Ordis tie-
nere/ prædicket for eder /
oc den menige mand dis-
se eff-

se effterscreffne Prædic-
ken vdi den onde oc be-
drøffuelige Pestilentzis
tid / huilcken her vdi by-
en bortrycte aff dette for-
gengelige Liff / paa ij.
Aars tid mere end 1300
Menniske baade vnge
oc gamle / Oc eder alle
stedis i dennem met kla-
re Vidtnesbyrd oc exem-
pler/aff den hellige scrifft
aluorligen formanet oc
høyligen raadt samme
onde oc bedrøffuelige tid
igien at kiøbe met aluor-

lig

lig Poenitentze oc Chri-
stelig forbedring/ effter
hvilcken den gode Gud
aff idel Naade oc fader-
lig Medynck/haffuer sig
offuer oss forbarmet/Oc
forvende den onde tid til
en god met helbrede oc
anden Lyckſalighedt/
Hand vnde oss eckon her
effter at bliffue varacti-
ge i sin fryct oc Lydighed/
at wi maatte vandre for-
synlige som de vise.

Men at ieg nu lader
disse ſamme Prædicken
paa

paa Prenten vdgaa / er
ieg der til foraarsaget aff
nogle mine gode Ven-
ners / baade edle oc v-
edle / lerde oc lige / deris
begering / som forneffnde
Prædicken aff mig hør-
de. Derfaare haffuer ieg
ocsaa tilforne præsenteret
oc vist dennem mine kier-
re *Præceptoribus Dominis Theo-
logis* vdi Kiøbenhaffns v-
niuersitet / huilcke oc eff-
ter de haffue igennem lest
oc offuer seet dennem /
haffue beiaet oc samb-
tyckt /

tyckt / at ieg maatte lade mine Venners begering i denne sag gaa for sig.

Disse samme prædicken dedicerer oc tilscriffuer ieg eder / mine gunstige gode Venner baade Øff=righed oc Undersaatte / Først at ieg i saa maade vilde beuise denne min faderne By / huor ieg baade fød oc opdragen er aff Barndom / nogen tienstactighed oc ære.

Der nest at ieg i syn=derlighed vilde findis

eder

eder myn kiere Øffrig-
hed met andre mine
Venner tilbørligen tack-
nemmelig / for mange
Velgerninger / som i al-
le oc huer for sig/nu paa
det Femte Aar til Tiwe
mig beuist haffue / siden
at ieg er hid til Byen i-
gien kommen / oc haff-
uer her værit en Guds
Ordis Tiennere / end
dog wuerdig.

Oc beder ieg gantske
ydmygelige oc gierne/at
i dette mit ringe arbeide

iwdi den beste Mening ville ansee oc tage det til tacke/ind til saa lenge ieg formedelst Guds Naade / kand i andre maade betee min Tacknemmelighed mod eder alle / om Gud mig Liffuit spare vil.

Den Barmhiertige Naaderige Gud / wor Herris Jesu Christi euige Fader / hand holde offuer eder oc offuer denne Byes Menighed / oc Indbyggere / sin gud-

domme-

dommelige Fred oc Velsignelse / met al Lycke oc Velferd til Siel oc Liff / Ved denne samme sin kiere Søn JESUM CHRISTUM vor Eniste Frelsermandt /

AMEN.

Schreffuit i Othense den Søndag *IUBILATE* *ANNO* 1586.

E. V. G. Tienere

Jørgen Simensen Sognepræst til S. Alban.

En daglig Bøn / som Hosbonde oc Hustrue skulle bede wdi Pestilentzis Tid.

G. S. O.

EVig Allmectige Gud / oc allerkierriste Fader / vor HErris JEsu Christi Fader / Dig met den samme din enborne / oc elskelige Søn / vor eniste Frelsermand. Oc den Hellig-Aand vor beste Trøstermand. Priser oc tacker ieg arme syndere / at du i denne forgangne Dag (eller Nat) saa naadelige haffuer beuaret min kiere Hustru (eller Hosbon-

de) Børn oc tienniste Folck / met Hus oc Gods fra al Fare oc Wlycke / oc besynderlig fra denne farlige / forgifftige regnerendis Pestilentzis Forgifft / met huilcken at hiemsøge oc straffe saa vel oss som andre / du haffde retferdig Aarsage for vore mangfoldige Synder oc Misgerninger. Men ieg beder dig for din vsigelige Godhed / oc din kiere Søns vor HERris JEsu Christi skyld / at du fremdelis vdi denne tilkommendis Dag (eller Nat) vilt ydermere handthaffue oc beskerme oss alle sammen vdi dette hus / vnder din almectigheds skygge / fra Synden / fra Syndens hindes fortiente Heffn oc Straff /

Straff/ denne forgifftige Pe-
stilentze oc alt andet ont / ved
dine hellige Englis neruærelse
oc varetegt / omkring oc off-
uer oss alle/dit helligste Naffn
til ære / din Kircke til tien-
niste / vor Neste til fortrøst-
ning / oc oss selffuer til Salig-
heds gaffn oc forfremmelse/
Hør oc hielp oss allerkieriste
Gud oc Fader vdi din kier-
re Søns vor HER-
ris JEsu Christi
Naffn/

A M E N.

A M E N.

AMEN.

Den

Den Første
Predicken.

Leuit: 26.

OC HERREN talede til Mosen paa Synai Bierge / oc sagde: Sig saa til Israels Børn / der som i vandrer imod mig / oc icke ville høre mig / Da vil ieg hiemsøge eder met siudobelte Plager / for eders Synders skyld / Oc kaste eder

hede Siuge paa/Oc den brendendis Pestilentze/ som skal lycke eders Dyne/ oc pine eders Siæle.

EFfterdi mine Fromme Christne/at den retfærdige Gud/flux oc dagligen slar ind til oss her wdi Othense By/ met sin vredis grumme Ryss/ denne brendendis Pestilentze/som lycker mange deris Dyne / oc piner baade Legommerne / Siælene/oc Samuittighederne. Icke allene wdi dennem/ som met denne Straff hiemsøges. Men ocsaa wdi oss andre/ som Gud aff sin Faderlige Naade/ end nu forskaanet

oc

oc beuaret haffuer. Holder ieg det storligen for nøden at være / At wi her om ydermere paamindes/oc vnderuisis/end som til diss skeet er.

Huorfore ieg vil nu en tid lang (om Gud mig liffuet spare vil) effterlade min seduanlige oc fortagne Vgeprædicken/ aff Tobiæ Bog / som rettelig hører Heden til glædelig oc lystelige tider/Stæder/oc Folck: (Huordanne wi icke nu være kunde/wden Guds foractelse/ oc vor egen forderffuelse) oc en tid lang Prædicke oc tale om den Deel/som sig til denne tid begiffuer/det er/denne forskreckelige Pestilentze / met hendis Aarsager / nu oc altid aff Guds retfærdighed/paamin-

 de oc

de oc lære/huorledis wi oss vdi denne farlige Tid forhandle oc skicke skulle / til en Christelig affsked/ om Gud oss heden kalde vil/ saa oc til en retsindig forbedring / huer i sit Kald / om wi leffue skulle.

Oc nu ywdi denne første Prædicken (formedelst Guds Naade/oc effter tidens leylighed) lade eder for det første høre / hueden Pestilentze kommer/som er aff den retfærdige Gud oc hans bestilling.

Dernest for det Aandet/ huorledis wi skulle bruge dette samme første Stycke / oss til Gaffn oc Forbedring.

Om det Første Stycke.

AT Pestilentze icke opkommer wdi Lande/ Stæder oc Byer/ aff slumpelycke/ men aff Guds bestilling/ det er beuiseligt/ baade aff den hellige Scrifftis Sprock/ Disligeste ocsaa/ wdaff visse Historier.

Sprockene ere disse de Besønderligste.

Leuit: 26. Siger Gud ved Mosen. Jeg vil hiemsøge eder/ oc kaste paa eder den brendendis Pestilentze/ etc.

Numeri 24. Huorlenge vil denne onde menighed knurre imod mig/ oc

icke tro mig i alle de Te-
gen ieg haffuer giort for
dennem / saa vil ieg nu
slaa dennem met Pesti-
lentze / etc.

Deut: 28. HErren skal
lade Pestilentze komme
paa dig / ind til du bliff-
uer øde i Landet / etc.

Hiere: 34. Saa siger
HERren / J lydde mig
icke / at i skulde vdraabe
it frijt Aar / huer for sin
Broder / Derfore raaber
ieg eder it frijt Aar vd til
Suerd / til Pestilentze /
til

til Hunger/at i skulle icke
bliffue i noget Konge
Rige/etc.

Ezechiel: 14. Naar it
Land synder imod mig/
oc foracter mig / Da vil
ieg vdrecke min Haand/
oc sende Pestilentze i Lan-
det / oc vdgyde min
grumhed offuer det/etc.

Amos 3. Der er intet
ont vdi Staden / uden
det er kommen fra HER-
REN.

Syrach 11. Alting kom-
mer aff Gud / Med-

gang oc modgang/ Liff oc Død/ etc.

Historier er disse.

Exod: 9. Bescriffuis Pestilentze/ at være den femte aff de ti Hoffuit plager/ som Gud hand straffede de Egypter met paa dennem/ oc deris Queg.

Numer: 25. Opregnis 24000. ihielslagne wdi Orcken aff Pestilentze/ for løsactigheds Synd/ som de Israeliter bedreffue/ met de Madianiterske Quinder.

2. Samuel: 24. Lod Gud sin Engel dræbe met Pestilentze/ 70000. Mend/ for Dauids Hoffmodigheds/ oc Ærgierigheds Synd.

2. *Reg*:

2. Reg: 19. Esa: 37. Slog Guds Engel vdi de Assyriers Leyer / paa en Nats tid met Pestilentze (som *Berosus* me-ner) Hundret fem oc fiersinds tiue Tusinde Krigsmend.

1. Cor: 11. Giffuer Paulus tilkiende / at Gud straffede de Corinther grueligen / for Christi Legoms oc Blods misbrug vdi Sacramentet: met brad Død oc Pestilentze.

Disse Vidnesbyrd oc Historier / vdi den hellige Scrifft beuiser klarligen / at Gud bestiller oc fordrer Pestilentze offuer Menniskenn til en straff for Syndens skyld.

Om det Andet.

 Nu

NV ville wi høre det Andet / om huis nytte oc gaffn wi skulle her aff haffue / At wi høre oc vide / at denne Straff kommer aff Gud.

For det Første: Skulle wi her aff være paamindte / at wi icke sætte oss op imod Gud / eller knurre paa hannem / at hand saaledis bortrycker oss / eller vore Venner. Thi hand acter intet om vor vrede / wi kunde intet der met vdrette andet / end fortørne hannem ydermere / oc forøge vor egen Plage: Derfore skulle wi fatte oss en god Taalmodighed / wdi Hierte oc Mund / sigendis met Joh:

HEr-

HERren haffuer giff- Iob. 2.
uit / HERren haffuer
taget igien / HERrens
Nafn være altid Bene-
didet. Item/ Haffue wi
tagit det gode aff HER-
rens Haand / huorfore
skulle wi icke tage det on-
de? Oc met Keyser *Mauri-
tio*, huilcken (der hans Hu-
stru oc Børn/ynckeligen bleff-
ue formyrdede aff den Tyran-
ne *Phoca*) sagde met Dauide.
Retfærdig est du HER- Psal: 119.
RE / oc Retfærdige ere
alle dine Domme.

Saadan Taalmodighed er
for

for Gud en kaastelig oc velbehagelig ting/som skal oc til sin tid aff HErren vel belønis. Som Propheten Esaias loffuer: *In patientia poßidebitis animas vestras.* Det er / Et
Esa. 30.
god taal / for en god ende.

For det Andet: Skulle wi dette bruge til sand Pœnitentze: Sige oc giøre effter
Hose:6. Prophetens Raad. Staar op / oc lader oss komme til HErren/ som haffuer saar giort oss / hand skal ocsaa igien helbrede oss:
Psal:77. Oc met Dauid/ Jeg maa
dette

dette lide / men den Hø-
yestes Haand kand al-
ting forvende: Ellers
bliffuer Gud ydermere vred/
som Esaias siger 9. Capit:
Udi alt dette lader hans
vrede icke end aff / hans
Haād er end nu vdrackt.
Saa vender Folcket sig
oc icke om til den / som
det slaar/ Oc skøtter in-
tet om den HErre Zeba-
oth: Oc Hiere: 5. Cap: kla-
ger: HERre du slaar
dem / men de føler det
icke / du reffser dem / oc
de omuender sig icke/etc.

Fordi-

Fordisaa der er end tuende medel / ved huilcke wi kunde rycke Gud Riset aff Haanden / at hand bryder det i sønder / oc kaster det i Ilden. Som ere Poenitentze oc Bøn.

Iudic: 10. Exempler haffue wi wdi Israels Børn: Offuer huilcke Gud sig wdi deris sande Poenitentze forbarmede oc befride dem / wdaff de Madianiters Hender.

Item / wdi Dauid / der den gruelige Pestilentze regerede offuer hans Folck / 2. Sam. 24. Item wdi de Niniuiter. Jonæ 3.

For uden saadan aluorlig Poenitentze / da kunde wi icke rettelige paakalde Gud / eller affbede hans offuerhengendis

vrede

vrede. Thi saa staar der screff-
uit/ Johan. 9. Gud hand
hører icke Syndere.

For det Tredie: Da
skulle wi her aff bliffue trøsti-
ge oc frimodige/ huer at bliffue
tilstede wdi sit plictige Kald/
det met troskab at tage vare/
Offrighed oc Undersaatte/
Geistlige oc Verdslige/ Hos-
bonde oc Hustru/ Forældre oc
Børn/ Naaboer oc Gienbo-
er/ hin anden besøge/ trøste
oc tiene/ aff Christelig met-
ynck oc Kierlighed/ sigendis
met David/ Psalm: 139.
HErre huort skal ieg gaa heden fra din Aand/ oc huort skal ieg fly bort Psal. 139.

for

for dit Ansict/ Farer ieg
til Himmelen/da est du
der/Giør ieg min Seng
i Helffuede/see/da est
du der/Tager ieg Mor-
genstiernens Vinger/oc
bliffuer hos det yderste
Haff/ saa skulde dog din
Haand føre mig der/
oc din høyere Haand
holde mig. Siger ieg/
mørcket maa skiule mig/
Saa skal oc Natten væ-
re liius omkring mig.
Thi lige som Gud fant Jonas
inden Skibsborde/ der hand
actede

actede at vilde vndfly hañem/ Saa finder hand en huer / naar hand oc vil straffe hannem / ehuor hemelig hand sig forborger: Thi saa heder det: *Enter præsenter, Deus hîc & vbiq; potenter.* Neruærendis oc visselig/ Er altid Gud offuer dig oc mig.

Derfaare om du vilt fly nogen/saa fly Synden / oc dit gamle onde væsen / fly ocsaa Dieffuelen / som haffuer holdit dig fangen iwdi Synden / Oc fly icke Gud/eller dine gode Venner/ thi at fly for Gud er Synd/ naar mand er andre sin tieniste plictig. Oc betenck / huorledis en from Fader vilde bliffue til sinds/ mod

det sit Barn / som hand Faderligen paaminder· oc straffer for sin forseelse / at det icke skulle i fremtiden komme i Bødelens Hender. Om det derfore vilde rømme oc forløbe hans Hus / Monne hand icke vilde bliffue vredt paa det høyeste? Lige saa giør ocsaa Gud: Men der som Barnet bliffuer i Husit / oc bruger Straffen til sin forbedring / Saa bliffuer Faderen io mere oc mere from / mod Barnet / oc giør det til gode / Saa giør ocsaa Gud: Thi sand Poenitentze er de Himmelske *præseruatiua* oc Tyrachels / som formener denne forgiffte sin Verck oc Krafft / naar Gud vil spare nogen.

For

For det Fierde: Effter-
di wi vide/at Gud raader ſpil-
let/ ſlaar huo hand løſter / oc
ſparer huo hand vil/ Da ſkul-
le wi oc dagligen met vore
Gudelige Bøner/ betro oſſ oc
alle vore/ wdi hans Guddom-
melige varetegt/ Oc giffue oſſ
gantſke ind vnder hans Vil-
lie / i huor hand vil haffue det
met oſſ / Oc tro viſſelig / At
om hand bort kalder oſſ / da
bliffuer det hannem til ære /
oc oſſ til gode/ At wi icke ſkulle
mere ſynde oc fare værre / oc
bliffue delactige wdi det me-
gle onde/ den Wgudelige Ver-
den vil i diſſe ſiſte Dage off-
uerkom̃e / ſom der ſtaar ſcreff-
uit/2. *Reg.* 22. Om den from- 2. Reg: 22.

 me

me Konge Josia / huilcken
Gud samlede til sine Fædre /
at hans Øyene skulde icke see
den Wlycke / som det Jødiske
Konge Rige skulde offuergaa/
Men der som Gud sparer oss/
skulle wi hiertelige tacke han-
nem/ oc icke tilregne det enten
vor egen fromhed / eller nogit
Menniskis hielp eller Raad /
men Guds Godhed allene/
Sigendis met *Hiere*: 3.

**Det er aff Guds Naa-
de/ wi ere icke aldelis ø-
delagde/ Thi hos HEr-
ren finder mand hielp /
oc hans Velsignelse er
offuer hans Folck.**

Psal: 130. Ligeruis som hand for-

mente

mente Ilden sin Krafft i den Babyloniske Offuen / Løuerne deris gridskhed i Kulen / Hualfisken at fortære Jonam/saa kand hand oc forbiude Pestilentzen all sin forgifft mod dennem hand spare vil.

For det siste: Skulle wi her met nederlegge all Epicureiske formettenhed/Seckerhed oc Tryghed / at fare frem i Synden/oc at foracte denne grumme Guds straff / som mange Vogehals oc daarlige Menniske giøre: Som tør sige / huad skulde ieg gremme mig? Huorfore skulle ieg icke være lystig/ Dricke/ Dantze/ Hoffuere/ Oc nu saa vel som anden Tid bruge Verden?

Døer ieg / da døer ieg. Naar Eblet er moent / saa falder det aff. Jeg skal dog dø en gang / Jngen døer før end tiden kommer / etc.

Saadanne Vogehalse skulle vide / at Gud lader sig icke bespotte. Thi huem som foracter straffen / hand oc foracter Gud som straffer. Om saadant taler Syrach oc siger.

Cap. 3. **Huem som haffuer lyst til Wlycke / Hand skal omkomme wdi hinde /** etc. Wi ville fryckte Gud / oc giffue oss gantske ind wdi hans Haand / oc vnder hans Villie / Hand handle met oss sig til ære / oc oss til Salighed / for JEsu Christi sin kiere Søns vor HERris skyld / Amen.

Deñ Anden

Prædicken/Om Pestilentzis atskillige Aarsager.

Deutero : 28.

HERREN skal sende dig Værmod/ Wraad/ oc Wlycke i alt det du tager for Hender at giøre/ indtil du bliffuer ødelagt / oc snarligen forderffuit / for dine onde Gierningers skyld/at du forlodst mig: HERren

skal lade Pestilentze kom-
me paa dig/ indtil hand
ødelegger dig i Landet.
HErren skal slaa dig
met Heffuelse/ Kaalde-
siuge/ Hede/ Brynde/
Tyrcke/ forgifftig Lucht/
oc hand skal forfølge dig/
indtil hand forderffuer
dig: Himmelen som er
offuer dit Hoffuit/ hand
skal bliffue som Kobber/
oc Jorden vnder dig som
Jern. HErren skal giffue
dit Land Støff oc Aske
for Regn/ aff Himmelen
paa

paa dig / indtil du bliffuer ødelagt.

WDaff den Første Prædicken / er det klarlig at forfare at Pestilētzis straff / icke falder offuer Menniskerne her paa Jorden / aff wforuent hendelse eller slumpelycke / Men betenckis oc wdsendis / aff Gud oc hans Retfærdighed. Derfore ville wi nu høre i denne her anden Prædicken thu stycker.

Det Første. Huad naturlige ting som fordrer Pestilentze / formedelst Guds efftterladelse.

Det Andet: Huad i-

 blant

blant Menniſken volder / at Peſtilentze opkom̃er aff Guds Retfærdighed oc effterladelſe.

Om det Førſte.

NOgle lærde Mend opregne oc beſcriffue diſſe efftærfølgendis Naturlige Aarſager / til Peſtilentzis forgifft.

Den Førſte. Nogle beſynderlige Stierners indflydelſe/ huilcke Vandet / Jorden oc Lufften forgiffue.

Den Anden. Planeternis grumme oc twmilde modſættelſer til hin anden/ſynderlige *Saturni* oc *Martis*.

Den Tredie. Solens oc Maanens ieffnlige formørckelſer.

Den

Den Fierde. Naar at de fire Aarsens Tider / som ere / Vaar/ Sommer/ Høsten / oc Vinteren / haffue icke deris rette Naturlige Værlig/ met Verme/ Kuld / Vedske/ Tyrcke: Thi da forgiffuis Lufften oc Menniskernis Hoffuit / Hierne/ Hierte/ Leffuer/ oc det gantske Blod.

Den Femte. Naar Menniskerne icke holder en smuck skick oc maade / met Mad oc Øl/ oc enten fraadzer ienfflig/ eller bruger vnd oc raaden Spise / til Liffsens ophold.

Den Siette. Skiden oc stinckendis Gader oc Gaarde/ met Mydinger/ Suinestier/ Rendestene/ oc anden stanck / enten paa Gaderne eller i Hussene.

Huor

Huor ſkinbarlige alle diſſe Naturlige Aarſager / nogle forledne Aare / oc end nu ere ſwdi deris daglige Verck oc Beſtilling / til at forgiffue Luchten oc Menniſken / Beuiſer vel forfarenhed/Endog de intet kunde ſpdrette ydermere/ end Gud vil efſterlade oc tilſtede/ til ſtraff for Syndens ſkyld/effter ſom dette Vers beuiſer: *Aſtra regunt homines, ſed regit aſtra Deus*, Det er ſaa megit ſagd/ at Creaturene paa Himmelen kunde intet ſwdrette/ ſwden Guds villig oc effterladelſe.

Om det Andet.

MAnd pleger at ſige ſwdi Ordſprocket. Gud

giør

giør intet vdē Aarsage. Det er at forstaa / om hues straff hand paasender Mennisken / til huilcken hand foraarsagis aff dennem selff/derfore ville vi høre / huor met vi Menniske vdi disse Dage haffue giffuit Gud Aarsage til denne Pestilentzis straff / som oss nu offuergaar / som først met Synden i almindelighed. Dernæst met nogle Besynderlige Hoffuit laster/ huilcke nu mere gengse ere oc brugis/end nogen anden tid i Verden tilforne.

At Synden i almindelighed er Aarsage til Pestilentze/ til Døden/oc all den jammer/ vi arme Menniske ere vndergiffne / Lærer Dauid i Psalmen

Psal: 38. men/ Sigendis: HERre/ for Synderne straffer du Menniskens Børn:
Rom: 5. Oc Paulus: For wi ere alle Syndere/ da haffuer Døden faait mact offuer oss alle.

At Gud met Pestilentze/ straffer oss i disse Dage/ skeer for disse efterfølgendis Hoffuit Laster/ som ere menlige oc gengse/nu for vogen tid i Verden.

Den Første: Guds Ordis forsømmelse oc foractelse.

At wi det saa gantske løsslig høre/oc slet intet oss der effter

ter

ter retter. Oss burde alle-
sammen met stor tacknemme-
lighed bekiende / at Gud haff-
uer besøgt oss / der wi saade i
Mørckhedsens oc Dødsens
skygge (det er / der wi vore for-
blindede met Papistiske løgn
oc vildfarelse) oc opliust oss met
sit Saliggiørendis Ord / hwdi
huilcket hand daglige lærer oss
sin kundskab oc dyrckelse: Oc
giffuer tilkiende / huad wi tro /
giøre eller lade skulle / til hans
Ære oc vor egen Velfard.
Men huordan vor tacksigelse
oc lydactighed er / det bewiser
forfarenhed / oc vor egen sam-
uittighed vidner der om / naar
wi oplade hinde. Derfore
bruger nu Gud sin gammel
Retfærdigheds vaane / oc
straffer

straffer for denne sit Ordis oc sin egen foractelse / Effter som hand truer wdi Texten: *Leuit: 26. Deut: 28.* Item Hieremiæ 29. See ieg vil / siger HERREN / skicke Suerd / Hunger oc Pestilentze offuer eder / at i icke ville høre mine Tienere / Propheterne / som ieg sender til eder.

Exempel paa denne Guds Retfærdighed haffue wi icke allene wdi det Jødiske Folck / Men ocsaa wdi Pharaone oc de Ægypter / iblant huilcke Gud straffede Menniskene oc Quæget / met Pestilentzis forgifft / fordi at Pharao saa w-

blueli-

blueligen foractede det Ord/ Gud lod hannem forkynde ved Mosen oc Aaron: Exodi 9.

Item/ſwdi Iſraels Børn/ huilcke hand ſtraffede i Ørckē/ met forgifftige Hugorme/fordi at de foractede det Himmelſke Man / oc Brød hand lod dagligen regne ned til dennem. *Nume*: 21.

Den Anden: Er Guds hellige Naffns / oc vor HErris JEſu CHriſti Velgierningers miſbrug/met Suergen/ Formaledidelſe oc Banden.

At mange icke kunde tale

 it

it ord / ſoden Chriſti Pine / Død/Vunder oc Saar/ ſkulle der hoſſ neffnis til vor Jeſſuchriſtens wlycke oc forderffuelſe. Oc dette holdis for en ſtor Konſt / oc beſynderlig Mandom/ Saa at huem ſom nu icke ſnurcker/pucker oc ſuærer/ blodige æde ved huert andit ord/hand actis ingen Karl at være/ men en flad føring oc mehæ/beſynderlig til Hoffue.

Oc (diſſe verre) Er end ocſaa denne Synd gengſe oc i brug/ iblant vore vnge Børn oc Folck/ ſom wi dagligen forfare / huorfore det er icke at forundre / naar Peſtilentze graſſerer / at Vngdommen ſaa mangfoldig omkommer oc bort ryckis. Thi Gud vil

icke

icke haffue sit Naffns bespottelse oc misbrug/ vstraffit paa de Vnge eller Gamle. Exempel haffue wi vdi Senacherib oc hans Krigs Herre/ 2. *Reg*: 19. *Esa*: 37.

Den Tredie: Er Pestilentzis plaffue oc forgifft/som den ene Vgudelig bander den anden met vnder dennem selff.

Hosbonden Hustruen / Forældre Børn / Bud oc tieniste Tiunde / at det er icke nu nock at bande met Dieff-lene vdi skock/Lester/Tønder/ Tusinde oc Hundrede,/Ey heller met hede Siuge / kaalde Siuge/ styrten Siuge / Poc-

ker oc Frantzoser/vden mand skal ocsaa bande met Pestilentze/ huilcken Wgudelig ynske Guds retfærdighed/ oc nu vdi disse Dage efterlader/at haffue sin Verck oc Krafft i mange.

Den Fierde: Er en ond oc Dieffuels omgengelse vdi Ecteskab:

Naar Hosbond oc Hustru/ som skulde være it Liff/riffuer/ slider/ slaar oc forbander hin anden. Thi da kommer Gud met sin Pestilentze/ oc giører Skilmisse imellem saadanne Folck / befrier den vskyldige ved en salig affgang/oc aff sin Taalmodighed vdertiden sparer hine Tyrañer oc Quinde-

bøde-

bødeler / til større Wlycke her paa Jorden. Oc paa det siste/ heden rycker dennem til det brendendis Helffuedis Pestilentze/ uden saa er / at de sig rettet oc bedret haffue i naadsens tid.

Den Femte: Er Vngdomens ulydighed / oc vederwurenhed / Moderis kiere Forældre / Hosbonder/ oc Hustruer/ met allehande Harm / Spaat oc skade / som der oc met følger. Huorfore Guds Retfærdighed (som i det Fierde Budord loffuer hørsame oc lydige Børn / oc tieniste Bud / som ære Fader oc Moder/it langt oc lycksaligt Liff) maa icke an-

 det/

det / end lade den vtracterlig Vngdom faa en stacket oc kort Liff / met en plotzig oc vforuent Død oc Affgang / naar den er i sin beste flor / oc vilde helst leffue / dette beuiser forfarenhed / vdi alle Pestilentzer.

Den Siette: Er Hoffmod oc Stolthed i Hierter / Ord oc Facter / met Seckerhed oc Frimodighed til at giøre / oc lade / huad Liffuit lyster / vden all fryct oc blusel / enten for Gud eller Mennisken. Denne Synd er meenlig vdi alle Stater oc Stæder / som forfarenhed dagligen beuiser: Gantske faa ydmyger sig for Gud / oc halff

fære

fære for Menniſken / oc ſig ſelff indbyrdis / at Gud ſtraf-fer denne Synd met Peſti-lentze/er beuiſeligt aff Scriff-tens ord oc Exempler.

Ezech: 33. Saa ſiger den HErre HErre/ Saa ſandelig ſom ieg leffuer/ da ſkulle alle de / ſom bo i de øde Stæder / falde for Suerd / Oc ieg vil giffue Diur at æde/huad ſom er paa Marcken / Oc de ſom ere i Befeſt-ninger oc Huler / ſkulle dø aff Peſtilentze / Thi ieg vil plat ødelegge Lan-

det/oc giøre en ende paa deris Hoffmod oc mact.

Dauid oc hans gantske Konge Rige/ bleff saa straffet for hans Hoffmod/ at der fald paa tre Dagers tid aff Pesti-
2.Sam: 24. lentze/ 70000. Mend.

Item / Sennacherib oc hans Folck / som oc tilforne bleff sagd oc scriffuis om / 2. *Regum* 19.

Den Siuende: Er Tyranni oc Strenghed/ met allehaande ny tynge oc besuæring/ som dagligen paa leggis de Fattige aff Tyrañer/ Voldtzmend / Oc strenge Herskab /

skab / met Arbeide / Egt / Stedtzmaal/Sagefald/hunger oc tørst/At der handlis nu met fattige Bønder/ oc andre Vndersaatte megit strengeliger/end som Pharao handlede met Israeliterne i Ægypten/ huor hand dobbelt forøgte deris Trældom oc Arbeide/ Oc formindsket deris Forraad oc Ophold: Huorfore HErren straffede det gantske Kongerige met Pestilentze/ oc iblant de andre / oc saa heden tog Kongens egen Søn. Saadant haffue ocsaa alle Tyranner oc Voldtzmend at frycte fore / som saa strengeligen handle met deris arme Tienere oc Vndersaatte.

Den Ottende: Er

 Blod-

Blodskam/Horeri/Boleri/oc all anden vtuct/som bedriffuis imod det 6. Bud Ord. Huilcke Laster verden icke nu regner for Synder at være/ Huor vel/at Paulus lærer/ at alle andre Synder / som Menniskene bedriffuer / ere vdenfore Legomet. Men huo som bedriffuer Hoer/eller anden vkyskhed / hand synder imod oc vdi sit egit Legome. Huad kand sigis mere vederstyggeligt oc skadeligt / end at tage det Legom / som er vdi Daaben / bleffuit vor HErris JEsu Christi Legomis Ledemod / oc den hellig Aands Tempel / oc foruandle det forrederlige / til en

en wreen Horekaarls eller Hore Quindes ledemod / At det saaledis bliffuer den wrene Dieffuels Priuete/til all skam oc skade / der wdi paa det siste at heden kaste / met Pocker/ Frantzoser/ oc all anden jammer. Huor som Offrigheden icke da straffer disse forneffnede Synder oc Laster / Der slaar den retfærdige Gud hen ind met Pestilentze / som screffuit staar / Hebre: 13. Horkarle oc Skørleffnere / skal Gud selffuer dømme. Oc 1. Cor: 6. De skulle icke Arffue Guds Rige. Apocal: 21. Deris platz skal være i den bren-

dende

dende Sø i Helffuede etc.

Oc Israeliternis Exempel beuiser/aff huilcke der bleff nederslagne paa en tid 24000 for de bedreffue Horeri / met de Madianiteske Quinder vdi Orcken/ Nume: 24.

Den Niende: Den er daglig fraadzeri oc fylderi. Huilcken Synd Naturligen fororsager Døden / met Pestilentze oc andre atskillige Siugdomme. Her til hielper ocsaa Guds Retfærdighed / at de kunde bliffue en gang opfylte oc stoppede met Jord/ Padder oc Orme / som aldrig kunde fornøgis oc mettis met Guds gode Creaturis misbrug. Derfore siger Esaias Cap: 5.

Vœ dennem / ſom ere veldige til at dricke vd: Exempel haffue wi wdi Iſraels Børn / Numeri 25. Oc i den rige Frodzere / Lucæ 16.

Den Tiende: Er det høyuerdige Sacramentis Jeſu Chriſti Legoms oc Blods foractelſe / eller wlofflige brug / Som ſkeer / Naar at Somme gaar heden it Aar / tu eller try / oc aldrig bruger det. Oc naar Somme gaar der til / vnder en wduaartis hellighedſ ſkin/ oc ſiden igien ſtrax falder heden til deris gamle Synder/ ſaa ſom Guds Naffns beſpottelſe oc miſbrug / Traaldom/

Had/

Had/Affuind/Hoffmod/ Ty-
rañi/Aager/Wretfærdighed/
Fraadzeri/Baguaſtelſe oc an-
det mere.

At Gud ſaadant ſtraffer
met Peſtilētze/ giffuer Paulus
1. Cor: 11. tilkiende/ſigendis. Der ere
mange ſiuge blāt eder oc
mange ere heden ſoffue-
de / at i icke giøre forſkel
paa Chriſti Naduere /
oc andre Verdſlige Gie-
ſtebud / Thi der ſom wi
vilde dømme oſ ſelffuer/
da dømte (det er / ſtraf-
fede) HErren oſ icke.

Naar Menniſken farer he-
den wdi diſſe Laſter/wdē Bod-
færdig-

færdighed oc Pœnitentze/ den ene Dag effter den anden / huor vel Gud dennem ieffnlige paaminder met Ordet oc Straffen. Da klager hand offuer saadan deris Forherdenhed/ som screffuit staar/ Psal: 90. HErre/ huo troer det/ at du est saa saare vred/ Oc huo frycter for saadan din Grumhed. Esa. 1. Huad skal mand lenger slaa paa eder/ effterdi at i affalde ekon dismere ? Det gantske Hoffuit er siugt/ oc det gantske Hierte er træt/ fra top

oc

oc til taa er intet ſund paa hannem.

Item / Hiere: 8. Dette Folck farer ſtedſe oc altid vild / der er ingen / ſom angrer ſin Ondſkab / oc ſiger / huad giør ieg dog? De løbe alle deris lob / ſom en grum Heſt i ſtrid.

Oc effter ſaadan paamindelſe oc klagemaal / kommer da Gud met ſin Retfærdighed / møder oſſ / oc temmer vor Galenſkab / met denne ſin grumme ſtraff. Gud giffue ſin Naade til / at wi dette met det første acte oc beſinde kunde / Oc anlegge det til en Chriſten

sten Poenitentze oc Liffuis forbedring.

Her til skal først Offrigheden Geistlig oc Verdslig / huer giøre sit beste wdi sit Kald / met forbøn til Gud / Raad / Formaning / oc straff til Vndersaatterne / naar de ere lastelige / Vndersaattene skulle lyde oc lide saadant / oc rette sig effter huis salige Raad oc Formaning dennem giøris oc giffuis: Effter som wi haffue her til it smuck Munster oc Vnderuisning / wdi Konningen aff Niniue / hans gode Mend oc menige Vndersaatte / som wi her om læse kunde / Jonæ Cap: 3.

Til at efftersølge dette Exempel / skal opuecke oc tuinge

O oss/

oss / den store Elendighed oc Hiertesorg / som den største part wdi denne By / oc Menighed / nu dagligen bestedde ere / huer for sine gode oc kiere Venners Død oc Affgang. Dissligest for vore egne Liffuis fare / som wi gaa met i Henderne / oc icke vide / huorlenge wi dennem nyde maa.

Gud hielpe oc Husuale oss alle / Amen.

Den

Den Tredie

Prædicken/om tre Aandelige *Præseruatiuer* oc Legedomme/at bruge i Pestilentzis tid.

2. *Paralip*: 7.

OC HErren obenbaredis om Natten for Salomon oc sagde til hannem: Jeg haffuer hørt din Bøn/ oc vdualdt mig denne Sted til it Offerhus/See/Naar ieg tillycker Himmelen/

at det icke regner / eller
biuder Græshopper / at
opæde Landet/eller Pesti-
lentze kommer iblant mit
Folck: At de skulle yd-
myggis/ som ere kallede
effter mit Naffn / Oc de
bede oc søge om mit An-
sict / oc omuende deñem
fra deris onde Veye /
saa vil ieg høre dennem
aff Himmelen/ oc forla-
de dennem deris Syn-
der/ oc giøre deris Land
sund / saa skulle mine
Øyen være obne/oc giff-
ue

ue act paa Bøner i den-
ne Sted.

VI haffue hørt w-
di de forhaffde
Prædickene/Først
hueden Pestilentze
kommer / som er fra Gud / oc
huorledis wi dette bruge skul-
le i denne neruærendis Pesti-
lentzis Tid. Dernæst huad
Aarsager der er til Pestilen-
tzis forgifft / wdi de stumme
Creaturer oc i oss Menniske:
Nu ville wi i Jesu Naffn
høre oc lære/en Aandelig Re-
cept *Præsertiuam* oc Legedom/
at bruge wdi denne skrøbelige
tid / imod denne regnerendis
forgifft/paa det/at vore Siæ-

 le kun-

le kunde bliffue beholdne oc-
leffue. Oc Legommét end oc-
saa met / om det er Guds vil-
lie. Oc vil ieg icke her met for-
mene nogen at bruge Natur-
lig Medicin oc gode Raad /
mod Legomens forgifft / Men
helder raade / en huer at bru-
ge dagligen Guds gode Crea-
turer / til sin beuaring / oc det i
Guds fryct oc met tacksigelse.

Denne Aandelige *Præseruatiues* eller Legedoms bescriffuelse / vil ieg ligne oc lempe effter de *Recepter* oc deris *Species*, som *Medicinæ Doctores* fortegne / til Legomens foruaring / iwdi saadanne farlige tider.

Om den Første.

Leger-

LÆgerne befaler / At mand skal purgere oc renſe Liffuet/met Peſtilentze Piller / oc bedſke dricke: Thi naar Liffuet er forſtoppet/ da fenger denne Forgifft ſnariſte.

Vor Aandelige Purgatz ſkal være/ en retſindig Poenitentze/huilcken wi ſkulle begynde /oc driffue met de hellige thi Guds Budordis Piller/ ſaaledis / at wi offuerueiger / oc betencker huad Gud oſſ wdi huert aff denyem befalet haffuer at giøre eller at lade. Oc ſaa examinere oſſ / oc acte vor forſømmelſe der wdi/ for huilckẽ Louen hun truer oſſ/met timelig oc euig Forbandelſe/ſigendis. Forbandet bliffue Deut: 27.

O iiij huer/

huer / som icke holder huad Gud i sine Bud befalet haffuer / oc fuldkommer det met gierninger. Oc lade saa denne forskreckelige Dom smage bitter oc bedsk vdi vore Hierter / at der kand opkomme sand oc aluaarlig redsel/Anger/Ruelse/Grad oc gremelse/for vore begangne Misgierninger / met fryct for Guds offuerhengendis vrede/naar wi saa Purgere oss / saa formilder Gud sin vrede oc straff / som Dauid trøstelig foruented/ Psal: 32. Jeg vil / (siger hand) bekiende mine Offuertre-

delser

delſer for HErren/ oc du
da forlader mig min
Synds Ondſkab / Item
1.Johan:1. Der ſom wi
ſige / wi haffue ingen
Synd / da bedrage wi
oſſ ſelff/oc Guds Sand-
hed er icke i oſſ/ Men der
ſom wi bekiende hende/
da er Gud naadig oc
trofaſt/ oc forlader den:
Derfore ſiger ocſaa Salo-
mon: Huo ſom necter Prouer: 28.
ſine Miſgierninger/han-
nem ſkal det icke vel lyc-
kis / Men huo ſom be-

kiender dennem / oc off-
uergiffuer dem / hand
faar barmhiertighed / 2c.

Hid hører Hieremiæ For-
maning / Cap: 3. Bekiende
(siger hand) dine Misgier-
ninger / met huilcke du
haffuer Syndet mod
HErren din Gud / saa
skal hand forlade dig di-
ne Offuertredelser / skiule
dine Synder / oc icke til-
regne dig dine Misgier-
ninger.

Huorledis Hieremias met
Jøderne haffuer efterfuld det-
te salige Raad findis Hiere:

14. Huor

14. Huor de raabe oc sige.

HErre wi bekiende vor Vgudelig Vesen / oc vore Fædris Misgierninger / met huilcke wi haffue syndet imod dig / Men for dit Naffns skyld / lad oss icke beskemmis / etc.

Om det Andet.

EFter at Lægerne ved saadanne bittere oc bedske Dricke oc Piller / haffue lærd saaledis at Purgere Legomet / Raader de / at mand skal det strax igien bestyrcke / oc forferske Blodit met lifflig

oc

oc krafftig vel smagendis Læ-
gedom. Saa skulle oc wi eff-
ter at vore Hierter oc Sam-
uittigheder ere bleffne amecti-
ge oc vansmectede aff Lowens
stercke Piller/ styrcke oc veder-
quæge dennem met en fast oc
stadig Tro/ met huilcken wi
skulle ansee Gud Fader vor
allerkieriste Fader oc Skaber-
mand/der sig offuer sine Børn
oc forbarme vil/Oc beuare sit
Billede oc Creature til det
euige Liffs Lycksalighed: Met
denne samme Tro skulle wi oc
forlade oss til Christum/ som
vor kiere Broder oc Nødhiel-
pere til det euige Liff. Oc til
Gud den hellig Aand/som vor
Raadgiffuere / Trøstere oc
Leidsmand/igiennem all vaa-
de oc

de oc faare / Thi huem som saaledis met sin tro boer / vnder den Høyestis beskermelse / oc bliffuer vnder den Almectigstis skygge / hand bliffuer holden i huor det gaar.

Denne Tro skal bekrefftis oc forbedris / met disse effterfølgendis Himmelske Suckerkorn / det er trøstelige Sententzier saa som disse oc andre saadanne / Psal: 103. HErren er Barmhiertig oc Naadig / Taalmodig oc megit Miskundelig / hand skal icke altid trette / eller være euindelige vred / Hand handler icke met

oss eff-

oss effter vore Synder/
eller betaler oss effter vo-
re Misgierninger/Som
en Fader forbarmer sig
offuer Børn/saa forbar-
mer HErren sig offuer
dennem som hannem
frycte/ Hans naade va-
rer fra Euighed til Euig-
hed/ rc.

Joelis 2. Huer som
paakalder HERRens
Naffn/hand skal bliffue
salig.

Esa: 1. Toer eder/bliff-
uer rene/ere eders Syn-
der

der Blodrøde / skulle de blisfue Sneehuide / rc.

Hiere : 18. Naar Folcket i noget Konge Rige / som ieg truer / at ieg vil plodselig oprycke / omuender sig frå sit onde vesen / saa skal det oc angre mig det onde / som ieg haffde tenckt / at lade gaa offuer dennem.

Dette loffuer ocsaa Gud wdi vor opleste Texte.

Om det Tredie.

For

FOr det Tredie / befaler Lægerne / at effter saadan Purgatz oc Legommens bestyrckning / da skal mand lade slaa sin Median Ader oc lade hinde vel springe.

Saa skulle oc wi giøre/vor Median skal være vort Hierte/aff huilcket wi skulle inderlige sucke oc raabe til Gud / oc sige met den Arme Toldere /
Luc. 18. Gud være mig Arme Syndere naadig. Met
Luc. 23. Røffueren/ HErre / tenck paa mig i dit Rige. Met
Psal: 6. Dauid/ HERre gack icke til Rette met din Thienere/ Straff mig icke i

din

din vrede / ꝛc. Betenck dog i din vrede/din ſtore Naade oc Grundløſe Barmhiertighed imod oſſ.

Diſſe oc andre ſaadanne flere Aandelig Aderladende / met aluorlig ſkrig til Gud / giffuer Hiertet en god oc kraff-tig Lufft til ſig. Thi her aff beuegis den Naaderige Gud oc ſiger. Mig ynckis hier-telige at mit Folck er ſaa forderffuit / Jeg gremer mig oc holder mig ilde / Er der da ingen Læge / ſom kand helbrede mit Hiere: 8. 31.

E Folckis

Folckis Daatter / Jeg vil vederquæge de trætte Siæle / oc mette de bekumrede Hierter / Oc det skal være min Hiertens lyst / at ieg kand giøre dennem til gode. Hiere: 8. 31.

Oc naar Hiertet igien beklemmis / eller betyngis met nogen Suaghed aff fristelser oc Aandelige anfectninger / da tappe dennem atter vd igien met hefftig raab oc formaning / bed aluorligen / om syndernis forladelse / oc den hellig Aands krafft oc bistand / til at stride Mandelig mod den gamle Adam / oc syndige Naturis

turis Lyst oc Begiering / aff huis samtycke oc Gierninger / den arme Samuittighed forgiffuis oc forderffuis ind til Døden.

Denne Purgatz oc *Confortatiua* eller bestyrckning / skal skee betimelig oc uden forhaling / som den hellig Aand befaler Psal: 94. Hører hans Røst i Dag / oc forherder icke eders Hierter / etc. Item Syrach / Tøffue icke at omuende dig til HErren / oc forhale det icke den ene Dag fra den anden / Thi hans vrede kommer hastelig / oc skal

E ij hesf-

heffne det oc forderffue dig / Syrach 5.

Mand siger i Ordsprocket/ *Pœnitentia sera rarò vera*, Den seene Poenitentze er sieldē sand eller salig. Oc *Augustinus* siger sig / at befrycte / at den Poenitentze / som Mennisken icke begynder før end de skulle dø/ Den døer ocsaa met dennem/ det er / bliffuer vnyttig til Salighed. Oc den hellige Hieronimus scriffuer/at hand i fem Tusinde Aar haffuer ekon hørt / at it Menniske / som haffde ilde fremdraget sit ganske forgangen Leffnet / er kommen i sit yderste til en Saliggiørendis Poenitentze/ som vor Røffueren paa Kaarsset/

her

her imod er mange Skuffit
ẏdi deris yderste tid / naar de
haffue vild giort Poenitentze
som Cain/Saul/Achitophel/
Judas.

Oc ẏdi Pestilentzis tid / er det allerfarligste oc skadeligste/ at forhale sin Poenitentzis tid / Thi vdi 24 Timer/ kand forgifften igiennem løbe / det gantske Liff oc Blod / Oc saa forhindre oc borttage Menniskens Sands / Sind / Forstand/ oc Maal/ at mand icke kand komme til nogen Poenitentze / eller giøre sin Christene Troes bekiendelse/ Ey heller faa trøst enten aff Guds Ord/ Affløsning eller Sacramentet.

Thi ligeruiss som det er for-

 laaret

laaret met it siugt Mennifke/ at bruge Lægedom / naar at hand haffuer forlenge hafft sin Breck / oc naturen er forsmectet/ at hun icke kand taale Medicin/ oc nogit hielpe sig sielff / saa bliffuer det ocsaa forlaaret Arbeide met dennem/ som ind til deris yderste forhale deris Poenitentze: Uden Gud bruger sin helligAands krafft synderlige i dennem/som i Røffueren. Derfore heder det saa.

Principijs obsta serò medicina paratur.
Fronte capillata pòst hæc occasio calua.
Qui non est hodie cras minus aptus erit.

I tide rette oc bedre dig/
Thi Døden kommer visselig.

Huo

Huo som døer icke Christelig/
Fordømpt er hand euindelig.

Dette ere de try første Stycker / som dagligen nu brugis skulle til Aandelige *Præseruatiua* oc beuaring mod denne farlige Pestilentzis forgifft/at Siælene icke befengis til den euige Døds straff/ Oc at Legomene ocsaa maatte beuaris / met alle dennem Gud vil bruge ydermere til sin tieniste. Hannem skee Ære Loff oc Tacksigelse i Euighed/

A M E N.

Den Fierde

Prædicken / Om andre tre Aandelige *Præseruatiuer* imod Pestilentzis forgifft.

Esaiæ 38.

PAa den tid bleff Ezechias Dødsiug / Oc Esaias Amos Søn kom til hannem / oc sagde til hannem / Saa siger HERren / Beskicke dit Huss / thi du skalt dø oc icke leffue. Saa vende Ezechias sit

as sit

as sit Ansict til Veggen
oc bad til HErren / oc
sagde: HERRE / be-
tenck dog / huorledis ieg
haffuer vandret for dig i
Sandhed / oc met it op-
rictigt Hierte / oc giort
huad dig Behageligt
vaar / oc Ezechias græd
bitterlig: Da skeede HEr-
rens Ord til Esaiam oc
sagde: Gack heden oc sig
Ezechiæ. Saa siger
HErren Dauids din
Faders Gud / Jeg haff-
uer hørt din Bøn / oc seet

din Graad/See ieg vil endnu legge femtem Aar til dine Dage / Oc frelse dig oc denne Stad aff Kongens Haand aff Assyrien:

VI hørde swdi den næste Prædicken/ At wi swdi Pestilentzis tid/ met det allerførste oc swdẽ forhalning/ skulle bruge tre Aandelige Recepter oc *Præseruatiuer*, mod Siælens forgifft/ met huilcke Lægomet ocsaa vel beuaris/ om det er Guds villie.

Nu ville wi swdi denne Prædicken høre oc lære / om andre

andre tre saadanne Aandeli-
ge Lægedomme / Som, iwdi
denne farlige tid daglige bru-
ges skulle / til lige saadan for-
trøstning / som de tre forbe-
nessnde.

Om den Første.

MEdici oc Lægerne befa-
ler / at mand skal iwdi
Pestilentzis tid / bruge Rø-
gelseuerck aff Røgelse / Ene-
bær / Myrre / Canelbarck /
oc andre saadanne vellucten-
dis ting / til at rense Lufften
met.

Hoss saadan Røgelse / skul-
le wi oc dagligen oc mangesin-
de bruge. It Aandelig Rø-
gelseuerck / som skal være en
hiertens

hiertens Aluaarlig / Velbetenckt raab oc bøn til Gud/ oc legge hende fast paa en brendendis troes Kulild / huilcken den helligAand skal ydermere optende/at den skal met velbehagelig Røg opstige til Guds naadis Thryne / bliffue hannem vellucten dis / oc purgere Lufften fra hues forgifft omkring oss er.

Wdi denne Bøn skulle wi indfatte / betencke/ oc Gud aluorligen befale/vore Prædickere/ Øffrighed/ Hosbonder/ Hustruer / Børn foruante / Tienistebud/oc alle gode Venner / at Gud vil dennem allesammen met oss/oc oss met dennem naadeligen beuare oc spare/sit hellige Naffn til ære/sin

Kircke til forfremmelse / oc
oss selffuer til indbyrdis.trøst
oc tienistactighed.

At dette Aandelige Røgelseuerck/som er en aluaarlig Hiertens Bøn/ renser end ocsaa Lufften for Lægomlig forgifft / Er oc at beuise met Scrifftens Ord oc Exempler.

2. Paralip: 7. Naar Pestilentze kommer iblant mit Folck/at de skulle ydmygis/oc de bede oc søge om mit Ansict / oc omuende dennem fra deris onde Veye/Saa vil ieg høre dennem aff Himmelen / oc forlade dennem

nem deris Synder / oc
giøre deris Land sund.

Numeri 16. Læse wi / at
fordi Israels Børn knurrede
mod Gud / Mosen oc Aaron
thiel slo hand hasteligen met
Pestilentze / fiorten Tusinde/
oc siu Hundrede / Men Aa-
ron løb wd / oc stod met sit
Røgelse Kar/mellem de Leff-
uendis oc Døde / oc Plagen
stilledis.

Aarons Røgelse/ vor hans
Hiertens Bøn for Menighe-
den / som Gud straffede met
samme Pestilentze.

Numer: 21. Læse wi oc-
saa/At Gud hand bort tog de
brendendis Hugorme fra Is-
raels Børn/ effter at de haff-
de be-

de bekiend deris Synder / oc Moses haffde bedet HErren for dennem.

Exo: 9. Affbeder Moses oc Aaron fra de Egypter Pestilentze/oc alle andre Plager.

2. Samuel 24. Bygger Dauid it Altere/Offrer oc beder til Gud for sig oc Folcket/ Oc strax befol HErren sin Engel / at sticke Suerdet jwdi Skeden / oc Plagen ophold. Oc jwdi denne oplesde Text/ høre wi om Kong Ezechia/ at hand vende sit Ansict til Veggen / oc bad til HErren: Oc at HErren hørde hans Bøn/ oc helbredede hans forgifft.

In Summa den gantske hellige Scrifft/ oc besynderlige Dauids Psaltere / Er all fuld

fuld aff trøstige Foriettelser / at HErren vil naadelig høre / hielpe oc beuare alle dennem som bede/ søge oc forlade sig paa hannem. Lader oss derfaare troligen raabe oc paakalde hannem/ wdi denne vor anliggende nød/ Saa skal hand oc høre/ hielpe oc wdfri/ oss/ at wi skulle oc hiertelige ære/ prijse oc tacke hannem for sin Faderlige hielp oc trøst.

Om den Anden.

LÆgerne befaler ocsaa/ at mand wdi Pestilentzis tid skal icke gaa megit wdi blant Folck / oc haffue omgengelse met huermand/ at de Karske icke skulle forgiffuis enten

ten aff ond Luct / eller oc aff dennem / som ere befengde / Men saa megit mueligt være kand / bliffue inden Huse/ oc holde deris Huse oc Kammere reene oc smuck opryddet.

Lige saa skulle wi oc vndholde oss fra den onde / oc forargelige Verdens omgengelse oc Exempler / som løber den store adelfare Vey til Helffuede oc all Vlycke/ som Paulus raader: *Rom*: 12. sigendis:

Skicker eder icke effter deñe Verden/Thi huem som holder sig til Verden oc ond Selskab / hand forgiffuis lettelig aff hendis Arrighed:

Sap: 4. Onde Exempler forføre oc forderffue det gode/oc den tilskyndende lyst foruender wskyldige Hierter:

Derfore skulle wi icke holde oss til de Onde / Men huer bliffue i sit Kald oc i sit Huss/ oc Arbede der paa/ at wi kunde være den Leffuendis Guds Bolig oc Tempel/ huor til wi skulle vddriffue Synden fra oss / met sin stanck oc forgifft. Thi aff hende bortiagis Gud oc hans hellige Engle/ Oc Dieffuelen tillaackis / at Siælen forgiffuis til den Euige Død.

Om

Om den Tredie.

LÆgerne lære ocsaa/ At huilcke Personer / som icke kunde holde sig inde/ men foraarsagis aff deris kald at gaa wd / oc være iblant Folck/ At de skulle icke gaa fastendis wd / Men tage nogen *Præseruatiuam* oc Lægedom / at tygge paa/ oc holde i Munden/ saa som det gyldene Æg/ *Angelica*, Thriachels/ oc andet saadant.

Lige saa skulle wi alle gjøre / som foraarsagis enten aff vore Kald/ eller i andre maade/ at gaa vd. At wi tage denne Himmelske *Angelica*, oc dette rette Liffsens Brød / vor HErre Jesum Christum hoss/

met oc wdi oss: Det er/at leff-
ue i Guds fryct / tro oc forla-
de oss her til / At huad heller
wi leffue eller dø / da ere wi
HERrens. Bekiende oc sige/
Jeg troer oc visseligen forla-
der mig her til / at min kiere
Frelsermand JEsus CHri-
stus / vdbreder offuer mig sin
naaderige Haand/oc vdstrec-
ker omkring mig sin Almecti-
ge Arm / Hannem befaler ieg
mig met Siæl oc Liff/at vocte
oc vare / Hand er Liffsens oc
Dødsens HErre / vdi hañem
leffuer oc røris alle ting /
Hand kand giøre/ huad han-
nem lyster i Himmelen oc paa
Jorden/ Hans Haand er icke
forkaartet / Hoss hannem er
ingen ting wmuelig.

Saadan tillid oc fortrøst-

ning / er den rette oc krafftige *Manus Christi*, som styrcker Hiertet / oc vddrager alle Fristelsers oc fryctactigheds brynde: Met denne sin Almectigheds Haand frauender Christus Dieffuelen / met all skade oc forgifft fra sine Vdualde.

Derfore skal huer Christen tro oc tencke saa ved sig / at om der Snede oc Regnede idel Pestilentze neder aff Himelen offuer oss / at Gud kand alligeuel beuare sine: Som hand beuaret Noe i Arcken / Israels Gen: 8.
Børn i det røde Haff oc i Jor Exo: 14.
dan / De tre Mend vdi den Iosuæ 3.
gloendis Offuen / Danielem Dani: 3.
i Løuekulen / Jonam i Hual Ionæ 2.
fiskens Bug.

Oc om nogen bliffuer end

befengt/ som sig forlader paa
HErren/skal hand oc forhaa-
bedette/at om det er til Guds
ære/oc den Siugis Salighed.
Kand hand oc vel spare oc
helbrede hannem igien. Som
Gen: 19. hand sparede Loth / der So-
41. doma opbrende/ Dauid / Jo-
Dan: 13. seph / Susannam/ Hester /
Hest: 7. Mardocheum / huilcke alle-
8. 9. sammen vaare bestedde swdi
høyeste Liffs fare. Hand haff-
uer Pestilentze i sin Haand /
Hand kand biude hende til liff-
uit eller til døden / efter som
hannem lyster.

Hannem befaler wi ocsaa
oss oc alle vore / Naadeligen
for sin kiere Søns vor HEr-
ris JEsu Christi skyld / met
Liff oc Siæl altid at beuare til
sin ære oc vor salighed/Amen.

Den Femte

Prædicken / Om tre de siste Aandelige *Præseruati-uer*, imod Pesti-lentze.

Philip: 4.

GLæder eder i HErren altid / Oc atter siger ieg / glæder eder / Lader eders Sactmodighed være obenbare for alle Mennisk / HErren er neer / sorger inted / Men i alle ting lader eders begie-

ring obenbaris i eders
Bøn oc Formanelſe /
met tackſigelſe for Gud/
Oc Guds Fred / ſom er
høyre end all Fornufft /
ſkal beuare eders Hier-
ter oc Sind i CHriſto
JEſu.

EFterdi at denne far-
lige Peſtilentze / næſt
Guds Retfærdige
vrede for Menni-
ſkens Synders ſkyld / ocſaa
foraarſagis aff Menniſkens
forſømmelſe/ eller Daarligen
vandel oc omgengelſe/ met diſ-
ſe Jordiſke Creaturer / at de
enten icke i tide bruge dennem
til

til deris Liffuis beskermelse / eller ere for megit dristige oc vforsiunlige / naar denne Guds straff er gengse offuer dennem / Oc saaledis føre de baade Siælen oc Legomet i fare oc forderffuelse / Derfore giøris storlig behoff / at søge oc bruge i tide gode Raad / baade imod Siælens oc Legomens skade / Huor til wi haffue nu hørt om nogle Aandelige oc Legomlige *Præseruatiuer*, at bruge mod begge slags / det er / baade Siælens oc Legomens skade oc forgifft. Oc ville wi end nu i denne Prædicken høre om tre / som end nu tilbage staar.

Om den Første.

MEdici oc Legomens Læger befaler/at naar Pestilentzis forgifft grasserer / oc er gengse/ Da skulle Menniskene tage sig vare for Middags søffn/ oc allehaande melancholiske grundelse oc gremmelse/huor aff Blodet forandris/oc dis snarer forgiffuis.

Saa skulle wi see til / oc tage vare / at wi icke snorker oc heden soffuer i Synden / Men staar stedse wdi god act/ oc vaager/met Bønner oc vor Kalds flittige vaaretegt/Forventendis vor Himmelske Brudgoms / den HErris Jesu Christi tilkommelse. Met
Matth: 25. huilcken wi wdi tide skulle optende

tende

tende vore Lamper met Tro-
ens / Haabens oc Kierlighe-
dens Olie / Thi HErren er
neer / som alle de Tegen bevi-
ser / huilcke der er taled om / aff
Christo selffuer / Oc Apostler- Matth: 24.
ne / der skal skee for Domme-
dagen. Salig er da den
Suend (siger CHristus)
Naar hans Herre kom-
mer / at hand finder han-
nem saa vogēdis / San-
delig hand skal sette han-
nem offuer alt sit Gods.
Men huilcken Suend /
som siger twi sit Hierte /
Min Herre tøffuer end
nu lenge / at komme / oc
begyn-

begynder at slaa sine Mettienere/æder oc dric-
ker met de Druckne/ saa kommer den samme Suends Herre / paa den Dag/ som hand icke acter/oc skal sønder hugge hannem/oc hand skal giffue hannem sin Løn met Oyeneskalcke / der skal være graad oc tandgnissel.

Wi skulle vdslaa all sorg oc grundelse/ som Paulus befaler i Texten/i det hand siger: Sørger icke/ oc glæde oss i HErren/ Thi Dieffuelen

len er all bangheds oc w-
nyttig grem̃elſis Gieſt /
Men Gud er Huſualel-
ſis oc Aandelige glædis
Gieſt / wdi hannem ſkul-
le wi glæde oſſ / værendis
vel tilfreds met hans
villig oc gierninger / met
oſſ oc alle vore. Paa han-
nem ſkulle wi kaſte all
vor omſorge / Oc wdi al-
le ting lade vor begering
obenbaris i vore Bø-
ner oc Formanelſer met
Tackſigelſe for Gud.

Saadant befaler Paulus
her /

her / Saa ſkal hans fred oc frys / ſom er høyere / end all den vor Fornufft / ſom oſſ holden vor til banghed oc ſorg / beholde oc beuare vore Hierter oc Sind / wdi Aandelig trøſt oc glæde / aff Jeſu Chriſti verdſkylds oc fortienniſtis fortrøſtning.

Om den Anden.

LÆgerne raader oc ſtrengelige befaler / at wdi Peſtilentzis tid ſkal mand vel foruare ſig / oc icke æde Fruct oc Slederi / Saa ſom Pærer / Blommer / Spillinger eller andet ſaadant / Thi aff dette forgiffuis ocſaa Blodet. Huorfore mand kalder ſaadant Slederi paa Tydſke Tunge-

Tungemaal / Obst / huilcken Glose kommer aff dette Latiniske ord *Obest*, det er saa megit sagd / det er skadeligt / Oc binder de her imod at bruge det som suert oc bedsk er / saa som Edick/Malurt/Zedefer.

Saa skulle ocsaa wi wdi denne bedrøffuelig tid/forsage oc afflegge all Jordiske vellyst/ oc forfengelig Verdslig Leckerhed / Gaa til Grædehuse/ oc icke til Quædehuse / oc der græde met de Sorgefulde / Berede oss ocsaa selffuer til Kaarsset effter Guds villie/ oc være færdige at bide met Christo/vore Metchristne/oc andre Guds Børn/ paa det sure Kaarsens Eble / naar den gode Gud det saa haffue vil.

vil. Sigendis met Job /
Iob 2. Haffue wi taget det go-
de aff HErrens Haand/
hui skulle wi icke tage det
onde? . Oc met Dauid:
Psal: 115. Jeg vil tage Kalcken aff
HERrens Haand / oc
paakalde hans Nafn:
Item / Her er ieg / her
haffuer hand mig/hand
giøre det hannem be-
falder til sin ære oc min
Salighed.

Om den Tredie.

LÆgerne i lige maade
strengelig befale / at i
Pestilen-

Pestilentzis tid skal mand holde god *dietam*, Det er / Legemens Røct met Mad / Dricke oc bequemmelig øff-uelse / Ellers er det at befryc-te/at forgifften snarlig fanger i Blodet/som forfaris paa de Fattige/som intet gaat haffue til Legemens vederquegelse/at mange aff dennem hasteligen betagis met forgifften/ oc saa heden døer.

Saa skulle wi ocsaa nu betencke vore Siæle veris Aandelige *dietam* oc Salig-giørendis Røct/ Som skal være først Guds Ordis flitti-ge oc daglige hørelse / lesning oc betenckelse. Dernæst den hellige Kirckis affløsning / oc Christi hellige Naduerisieffn-

lige brug i sand Poenitentze. Her hoss skulle vore Siæle oc haffue deris øffuelse/ i Bøn oc Paakaldelse / i Loff oc Tacksigelse til Gud/met betenckelse oc tilskyndelse/ at huer blant oss/ vaarer oc vdretter sit Kald met all Troskab / oc giører gaat den stund wi haffue tiden/ Gud til ære / vor Jessuchristen til trøst oc tienniste / oc oss selffuer til en god Samuittigheds forbedring. Huor til oss Gud Fader ved sin hellig Aand naadelige forhielpe/ For JEsu Christi sin kiere Søns oc vor eniste Frelsermands skyld /

Amen/

A M E N.

Den

Deñ Siette Prædicken.

Rom: 14.

INgen aff oſſ leffuer for ſig ſelff. Oc ingen døer for ſig ſelff/ Leffue wi/ da leffue wi for HErren/ Døe wi/ da døe wi for HErren. Derfore huad heller wi leffuer eller døer: da høre wi HErren til/ Thi der til er Chriſtus død oc opſtanden/

oc bleffuen leffuendis igien/at hand skulde være HErre offuer de Leffuendis oc Døde:

WI haffue nu til disse forehaffde Prædickene / studeret baade ydi Naturens / saa oc ydi den hellige Scrifftis Lægebøger/Oc ydi dennem først hørt oc lærd Naturlige ræad/til at foruare Legomerne met/om det er Guds villie de leffue skulle / dernæst ocsaa Aandelige raad / til at foruisse baade Legommerne oc Siælene det euige Liff / om de ved denne regnerendis Pestilentze skillis fra dette timelige Liff. Nu

Nu ville wi wdi denne Prædicken paaminde oc vnderuisse / atskillige slags ordener / oc Folck blant oss indenbyrdis / huorledis de skulle sig imod huer andre forhandle wdi denne skrøbelige tid / anlegge disse raad / oc øffue sig wdi Barmhiertigheds gierninger hin anden til Aandelige oc Legomlig bistand: Thi som Paulus siger wdi Texten / **Jngen leffuer for sig selff:** Det er Gud sparer oss icke wdi saadanne farlige tider / at wi skulle icke tencke paa andre / eller tienne andre / wden oss selff / oc vore foruante. Men huer den anden effter nødtørfftigheden oc sit Kaldis vilkaar / met den fortrøstning / at huad heller

 wi

twi da leffue eller dø / skulle twi høre HErren til / oc vel beløn-nis for den mindste Vands Dryck wi bekaaste paa vore Jeffnchristen twdi hans nød oc Elendighed.

De Personer eller Folck / som til deris Jeffnchristnes tiennistactighed skulle lade sig vnderuise oc paaminde ere disse.

Det Første. Guds Ords Tiennere. Det Andet / Verdslig Øffrighed. Det Tredie / Hosbonder oc Hustruer. Det Fierde / Naboe oc Gienboe / met kyndige oc Blods foruante. Det Femte / Rige oc Effnende Folck. Det Siette / Befengde oc opkommen igien. Det Siuende / Sorgefulde

oc bedrøffuede / som haffuer mist deris Venner.

Om Guds Ords Tiennere.

GUds Ords Tiennere / skulle vdi Pestilentzis tider vdrette disse efterfølgendis stycker.

Det Første: Jeffnlige gaa paa Prædickestolen / oc straffe de Laster oc Synder / som fordrer Pestilentzen aff Guds Retfærdighed / oc de Personer / som vdi dennem skyldige ere / om hiemelig paamindelse icke kand hielpe til deris forbedring.

Det Andet. Formane oc raade almuen til hefftig oc

aluorlige Bøn/at affbede den offuerhengendis Guds straff.

Det Tredie: Raade oc forplicte Allmuen huer sine begangne Synder at afflegge/ Ellers formilder Gud icke straffen / som begynt er / men helder forøger oc forfølger hinde ydermere.

Det Fierde: Besøge de Nederlagde / metdele dennem Trøst aff Guds Ord/ Affløsning oc det Høyuerdige Jesu Christi Legems oc Blods Sacramente.

Det Femte: Trøste oc raadføre de Bedrøffuede oc Hielpeløse / som haffuer mist deris Venner.

Det Siette: Haffue Ligpredicken offuer de Døde/dennem

nem

nem til it ærligt Vidnisbyrd/ som vel haffue leffuet / oc ere Christelige Døde/deris Venner til Husualelse / oc huermand til en tidig paamindelse/at berede sig til en salig affskeed/ efterdi wi ere alle dødelige.

Om Verdslig Offrighed.

VErdslig Offrighed skulle sig saa forhandle/ oc wdi deris Kald wdrette disse efterfølgendis stycker.

Det Første: Met deris Gudfryctige Forspegel/fordre oc drage deris Almue oc Vndersaatte til Gudfryctighed/ met Kirckegang / Bøner / Tacksi-

Tackſigelſer / Pœnitentze oc Sacramenternis Brug.

Det Andet: Straffe met Suerdet oc i andre maade de groffue Synder oc Laſter/ſom de forherdede leffue heden ſw=di / effter at de aff Ordens Tiennere ere loffligen paa=minte/ Thi de bære icke Suer=det forgeffuis/ *Roma*: 13.

Det Tredie: Beſkicke all=mindelige Bededage/met ſaa=dan beſked / ſom Gud befaler/ Cap: 2. Joelis: huor hand ſaa ſiger: **Omuender eder til mig aff gantſke Hierte met Faſte / met Graad oc met Klage / Sønder=riffuer eders Hierter/ &c.**

Oc som de haffue Exempel til i Kongen aff Niniue/ Jonæ 3.

Det Fierde: Befale oc tilholde Undersaatterne / at vdrense oc vdføre / aff Gader / Streder / Huse / Gaarde / all omflaattighed / som met Ond stanck kand formere Luctens forgifft.

Det Femte: Ordinere nogle visse Huse / huor de befengde (som ingen hielp haffue) kunde indleggis / tilskicke dennem Forraad oc Røct / ved de Personer / som sig der til vel kunde oc maa lade bruge,

Det Siette: Udlegge oc indlycke en bequem oc hederlig Sted / inden eller vden Byen / huor de salige affødde / foruden vederstyggelighed kunde

begraff-

begraffues / Oc tilskicke visse oc beskeden Personer/de Døde at vdbære/ som icke vwførmer de Døde vwblueligen / oc berøffuer deris offuerbleffne Venner vwnaadelig.

Om Hosbonder oc Hustruer.

FOr det Første: Hosbonder oc Hustruer/Fader oc Moder / skulle selffuer dagligen / huer Morgen oc Afftenen / oplese deris Christne troes Artickler / met god act oc betenckelse. Oc tacke den hellig Trefoldighed / for næste forgangen Nattis eller Dagis velgierninger/Oc synderlige/at hand dennem oc de-

ris i saadan farlige Pestilentzis tid haffuer beuaret: Oc ydermere befale sig den gantske Trefoldighed/ i Hefftd oc Hende/ i tilkommendis Dag eller Nat.

For det Aandet: Holde deris Børn oc tienniste Tiunde/ til at de giøre oc lige saa/ Oc haffue flittig tilsyn til dennem/ at de det icke glemme eller moduilligen forsømmer.

For det Tredie: Bede Gud ocsaa samme tid for dennem selffuer indbyrdis/ oc for andre forpligtede: Saa som for deris Kirckctiennere/ Offrighed/ Metborgere Handuerckis Mestere/ oc gantske Menighed.

For det Fierde: Stæde deris

ris Børn oc Folck Kirckegang/ det meste mueligt være kand/ Oc holde dem til/ at de giffue act paa Prædicken/ Beder/ Tacke Gud oc gierne bruge Sacramentet.

For det Femte: Holde dennem inden Dørre/ holde dennem til Gaffn oc Gierninger/ formene dennem huermands omgengelse/ naar de nødsommelig skulle gaa vden Huse/ at de icke aff andre skulle bliffue befengde.

For det Siette: Beskicke dennem tilbørlig Røct oc Tilsiun vdi deris Siugdom/ at de ocsaa vden forhaling faa det Høyuerdige Sacramente/ oc en hederlige Begraffuelse/ naar Gud dennem forløst haffuer.

Om

Om Naboe oc Gienboe.

NAboe/Gienboe/Blods-foruante/ oc alle andre Christne/som vdi Byer oc Menigheder boer/oc bygge tilsammen / skulle besøge huer andre. Derneſt: Raadføre huer andre. Det Tredie: Trøste huer andre. Det Fierde: Løffte oc lette hin anden. Dete Femte: Røcte hin anden. Det Siette: Hielpe de Døde til deris Begraffuelse / Oc betencke sig at være icke Hedninge men Christne / som forplictis her til / baade aff Naturens oc Guds Lou / at tienne huer andre i saadanne stycker. Thi saa siger vor

HErre

HErre JEsus CHristus.

Matth: 7. Alt huad i ville andre skulle giøre eder/ det samme skulle i oc beuise dennem: Ellers fortørnis Gud høyeligen / oc straffer saadan wmildhed grummelig. *Eusebius* i Kirckens Historer den 7. Bog 22. Cap: Scriffuer/ At wdi *Alexandria* vaar en gantske gruelig oc forskreckelig Pestilentze / som offuergick baade Hedninger oc Christne. Oc at Hedningerne forlode hin anden / End ocsaa Ectefolck oc Blodsforuante / Forældre oc Børnene / Børnene deris Forældre / Syskene hin anden / Oc lode mange ligge wbegraffuede / for Hunde oc Fule/

Fule / Huorfore Gud formerede denne Straff io mere oc lenger offuer dennem / Men de Christne trøstede huer andre/besøgte huer andre/oc røctede de Siuge / tode de dødis Legommer effter deris skick/oc begraffuede dennem hederliden sigendis / *Hæc sunt nobis quædam exercitia pietatis, & fidei probamenta, sed Ethnicis terriculamenta* : Det er saa meget sagd/ At i den Sted denne Pestilentze er de vantro Hedninger til forskreckelse: Er hun oss Christne til vor Troes forøgelse/ oc vor Gudfryctigheds forbedring. Oc huor vel Gud ocsaa bort kallede mange aff de Christne / dog handlede hand meget naadeligere met

dennem / end met Hedninger-
ne / oc wnderlige beuarede den
største Part aff dennem / at
der læsis ocsaa om dennem.
Et gratia diuina protegebat ipsos.
Det er Guds Naade beuare-
de dennem.

HERre Gud huad det
vaare høyligen at ynske oss /
som oc berømmer oss aff det
Christne Naffn / At wi ocsaa
ville forhandle oss / mod vore
egne Blodsforuante / Om wi
vilde end fly oc forsage de
fremmede / Men det skeer icke /
huorfore det er at befrycte
straffen som begynt er / vil sig
io mere oc mere forøge / oc icke
formindske. Thi saa siger den
hellige Lære Fader *Theophi-
lactus: Misericors & miserator*
Domi-

Dominus nescit immisericordes: Det er / Den Naadefulde oc Barmhiertige Gud / som ynkis offuer alle / oc forbarmer sig offuer alle / hand kiender intet til dennem / som icke ynkis offuer deris Næste.

Om Rige oc effnende Folck.

ALle de som Gud haffuer forlent timælige Gods oc Begiering/skullo afflegge oc forskicke fra sig nogen Anpart til de siugis røct oc vederquegelse/ oc til de Dødis nødtørfftige Begraffuelse/Effterdi at de selff sielden / eller intet/Tienner/ Rycter/ oc i saa maade efferdiger dennem /

Som de haffue til Exempel i den gode Tobia/Cap: 1. 2. 12.

Om de som igien ere opkomne.

DE skulle Først tacke Gud/som dennem haffuer befriet effter Eze-
Esa: 38. chiæ Exempel oc sige: HErre du lodst mig soffue/oc giorde mig leffuendis igien / Esa: 38.

Dernæst: Icke gaa de Karske vnder Ogne/Men holde sig i førm oc enlighed til deris bestemde tid kommer/at de icke forgiffue andre.

For det Tredie: Rette oc bedre deris Liff oc Leffnet i den effter-

efftertommendis tid / paa det at dennem skal icke vederfaris noget være / end Pestilentze/ Joan: 8.

Om de Sorgefulde/som haffue mist deris Venner: Disse skulle i acte.

FOrst: At wi ere alle dødelige/ for wi ere alle Syndere/ *Rom*: 5.

Dernæst: Vide oc tro/ at ingen døer før den bestemte tid/Gud haffuer huer betenckt oc oplagt / Job 14. Menniskens Maaneders Tal/ er hoss dig HErre.

For det Tredie: Tro oc trøstelig sige til huer andre /

 vore

vore gode oc affgangne Venner/de ere icke borte/men ekon send for paa Veyen / at wi skulle følge effter / naar Gud vil. De haffue vundet oc icke tabit / vundit det rette Liff oc Federneland / Himmerigis Rige / oc forlat denne wsel Verden / som er all fuld met Arbeide oc Wro.

For det Fierde: Trøste sig indenbyrdis met den ærefulde Opstandelse / glædelige sambquem oc euige biuaaning / som alle Guds Wduaalde skulle komme tilsammen / oc bliffue wdi met HErren altid / *1. Thes: 4.* Dette vnde oss alle Gud Fader / ved sin kiere Søn Jesum Christum vor HERRE / Amen.

Den

Deñ Siff=
uende Prædicken / Om nogle besynderlige Stycker / met huilcke de Nederlagde skulle fortrøste oc oppeholde sig imod Dødsens forskreckelse / om Gud vil dennem he- den kalde.

Sapient: 16.

HErre det er icke Vrter eller Pla- ster / men dit Ord / som læger alting / Thi du haffuer mact / baade offuer Liffuet oc Døden / Oc fører hen

vnder til Helffuedis porte / Oc du fører hid vd igien/det er vmueligt at vndfly din Haand.

HVi gaar/bleffue siu slags Folck vnderuiste / huorledis de skulle sig forhandle oc skicke / mod huer andre i saadan Pestilentzis tid. Nu ville wi fremdelis formedelst Guds naade/ vnderuise oc lære / oc saa dennem / som bliffue befengde oc nederleggis / huorledis de sig skulle bestyrcke oc fortrøste mod Dødsens forskreckelse.

Her vil ieg Første haffue eder paamindte/ At ingen skal tencke dennem alle at være onde/

de/som beslaes met denne for-
gifft/ Oc ey heller alle From-
me/som forskaanes. Thi saa
møgit de fromme ved kom-
mer/Er at sige met Apostelen/
Dommen begyndis paa Pet: 4.
HERRENS Hus.
Huilcket oc er, at forfare aff Esa: 38.
Kong Ezechiæ oc Jobs Exem-
pler. Saa møgit som de on- Iob 2.
de ved kommer/ heder det saa/
at de giemmis til at pine paa
Domme Dagen.

Disse fortrøstninger vil
ieg oc lige som de forbeneffnde
Aandelige Raad / wdlæde oc
tilsammen sancke/wdi den hel-
lige Scrifftis Apotecke / Oc
dennem saaledis berede/ at de
formedelst den hellig Aands

bistand/ skulle fortage alle fri-
stelser/ Oc affuise Dieffuelen
met alle sine gloendis Pile oc
Skud/ Stille samuittighedern-
nis wrolighed/ oc giøre de Siu-
ge frimodige oc trøstige til at
Luc: 2. sige met Simeone/ HErre
lad nu din Tienere eller
Tienerinde fare i fred.
Phil: 1. Item met Paulo. Jeg be-
gierer hiertelig gierne/ at
forløses oc komme til
min HERRE Jesum:
Apoc: 21. Oc met Johanne. Kom
HErre JEsu/ oc giør
ende her paa.

Saa vil ieg nu iwdi denne
Prædic-

Prædicken tale om try aff dis-
se trøste Stycker.

Det Første: At oss intet
vederfaris uden Guds Vid-
skab/Villie/ oc Efterladelse.

Det Andet: At Gud mee-
ner alting til det beste met oss/
som hand oss lader vederfaris.

Det Tredie: At Gud icke
sambtycker eller efterlader
nogit ydermere/ end wi for-
maa at bære oc wdstaa.

Om det Første.

DEt Første / met huilcket
de Siuge sig oppeholde
oc fortrøste skulle / Er
Guds forsiun paa alle ting /
At den gode oc trofaste Gud/ Matth: 10.
hand haffuer tald alle deris
Hoffuit

Hoffuit Haar / Saa at it aff dennem icke falder aff vden hans villie/Lige ocsaa/at ingē den minste Spurre / Flue eller Mygge omkommer/ vden hans efterladelse/meget mindre døer eller affalder it Christet Menniske / som er skabt effter Guds Billede/igienløst icke met Guld eller Sølff / men met Guds egen Søns dyrebare Blod / Begaffuet met den hellig Aand / huilcket Menniske Gud haffuer tilskicket sine hellige Engle / som hannem skulle tiene / beuoge oc beuare/ at hand icke skal støde sin Fod til nogen Steen/ For hues skyld Gud haffuer skafft Himmel oc Jord / Løff oc Græs/ oc alt det som leffuer

oc

oc røris / at det skal tienne Mennisken til beste / Derfore siger Esa: Cap: 12. Seer Gud er min Salighed / ieg er tryg / oc frycter mig icke / etc. Saa skal derfore huer Christen hoss sig trøsteligen beslutte / at om hand end haffde den gantske Helffuedis matt paa Halsen / som sig truede oc vndsagde. Eller om der regnede idel Pestilentze neder aff Himmelen / da skulle hand icke lide skade paa it aff sine Hoffuit Haar / vden Guds villie oc effterladelse. Thi alting kommer aff HErren / Liff / Død / Lycke / Wlycke: Siger Syrach

rach

rach 11. Oc Hieremias: Huem vil sige / at saadant skeer uden HERrens Befalning? Oc at huercken ondt eller gaat kommer aff den Allerhøyestes Mund? *Thren: 3.*

Oc Amos Cap: 3. Er der oc nogen Vlycke i Staden/ som HERren icke haffuer giort? Derfore tillagde Job HErren sit Kaars/ Oc sagde saaledis/ der den lede Dieffuel haffde paa en Dags tid / berøffuit hannem sine Børn / Cameler / Øxen / Faar oc alt andet saadant:

dant: Gud haffuer giff- Iob. 2.
uet/Gud haffuer taget/
HErrens Naffn være
priset i Euighed. Hand
sagde icke: Gud gaff/oc Dieff-
uelen tog/ men HErren tog:
Item / Haffue wi taget
det Gode aff HErrens
Haand / huorfore skulle
wi icke tage det onde?
Forstaar hand aff HErrens
Haand/oc icke aff Dieffuelē.
Jeg vil / siger ocsaa Job /
Haabe paa min kiere Iob 13.
Gud/om hand end skønt
slaar mig ihiel / Thi ieg Iob 19.
ved/at min Gienløsere
leff-

leffuer/oc at ieg skal igien opueckis aff Jorden/ etc.

Ionæ 1. Oc Jonas/huor vel/at de Skibsfolck som vaare inden Borde met hannem/ kaste hannem vd i Haffuit/ effter sin egen befalning/ Siger hand alligeuel saaledis wdi sin Bøn/ Du HErre kaste mig mit wdi Haffsens Dybhed/ alle dine Voger oc Bylger ginge offuer mig. Disse Skibsfolck vore ekon Guds Redskab/ til at straffe Jonas for sin modvilligheds skyld. Saa siger oc Daniel om det Babylonisk Fengsels Elendighed: HERre du haffuer la-

det saadanne store wlycke gaa offuer oss/ etc. Dan: 9.

Saa skulle wi tillegge HErren / alt huad oss vederfaris til glæde eller straff. Oc visseligen vide/ at denne gruelige Pestilentze kunde slet ingen Verck eller Krafft haffue/ aff nogle de forneffnde Aarsager/ met mindre/ end (som Christus suarede Pilato til sin Offrigheds mact) hun vaare hinde giffuen her offuen aff / det er / bestillet aff Gud/ som hans vredis retfærdige Ris til at straffe oss met for vore Synder.

Ved saadan bekiendelse oc samtycke/ opuecker oc wdretter den helligAand wdi oss/

tre smucke Dyder eller Stycker/Gud til ære/oc oss selffuer til Saligheds Gaffn.

Først: En sand Poenitentze oc omuendelse til Gud / at wi falde ind til hannem / som oss slaget haffuer / Falder til føge / begierer naade oc icke ret / Oc bliffue icke som hine moduillige Børn/ som enten ville riffue Faderen Riset aff Haandē/eller oc vndløbe hannem/Men som de Børn/ der løber Faderē i Faffnen/kysser Riset/oc beder om forladelse/ Thi her aff beuegis Gud til naade oc medynck.

Dernæst: En Christelig Taalmodighed / at wi icke knurre mod Gud / Men sige ydmygelig met Propheten Michæa.

Michæa. Jeg vil bære Cap: 7.
HErrens vrede / thi ieg
haffuer syndet mod han-
nem / Wi kunde intet pucke
Gud aff / hand formaa vel at
bære vor vrede. Met Taal-
modighed skulle wi off-
ueruinde all vor Nød /
Esa: 30.

For det Tredie: En aluaar-
lig oc hefftig Bøn / at paakal-
de Gud i Aanden oc i Sand-
hed / At hand vdi sin vrede vil Ioh: 4.
betencke sin Grundløse Naa-
de oc Barmhiertighed / oc icke
vdgyde all sin strenghed / off-
uer oss ælendige Creature:
Men mit i sin vrede betencke Hiere: 10.
at bruge Naade oc icke Ræt-
ten.

Om det Andet.

DEt Andet/som de Siu-
ge skulle sig met fortrø-
ste oc oppeholde / Skal
være en fast oc stadig Tro/
met huilcken en Christen hoss
sig beslutte skal/ At Gud giø-
rer alting i den beste mening
met sine Wduaalde/at de met
1.Cor:11. de Wgudelige icke skulle for-
dømmis / som screffuit staar/
1.Pet.4. Domen begynder paa HEr-
rens Hus.
Heb: 12. Item / Huert det Barn
Herren haffuer kiert det refser
hand. Oc Syrach Cap: 2.
Lige som Guld prøffuis
i Ild / saa bliffue oc de
prøffuede ved Bedrøff-
uelsens

uelſens Ild ſom HErren behager.

Hid hører diſſe Exempler: Abels/ Jacobs/ Moſis/ Dauids / Danielis / De tre Mends i den gloendis Offuen: Suſannæ / Chriſti met alle de hellige Propheters / Apoſtlers/ Martyres.

Diſſe Guds Helligens / Tro/ Taalmodighed/ Haab/ Kierlighed / er alt ſaaledis obenbaret dennem til ære oc efftersagen i Mens verden ſtaar. Derfaare ſkulle wi oc tage met Guduillighed oc Taalmodighed / huad HErren tilſkicker oſſ / Sigendis met Dauid / Pſal: 73. Der ſom end mit Liff oc

Siæl Vandsmecktis / Saa est du dog Gud altid min Hiertens trøst oc min Deel / Oc met de
Daniel 2. tre Mend i Offnen / See vor Gud / huilcken wi tiene / kand vel befrij oss aff Ilden / oc fra din Haad Nabogodonezor. Oc om hand icke vil / skalt du alligeuel vide det / at wi ville icke tiene dine Guder / eller tilbede det Gyldene Billede / som du haffuer ladet opsette.

Disse beuarede Gud effter deris tro: Saa kand had oc beuare deris Liff / som ere befengde met Pestilentzis Brynde /

Om

Om hand vil / men om hand det icke giøre vil / Saa skulle de icke affuendis ved hannem eller slippe den gode tro de ere ivdi / at hand mener dennem alting til det beste.

Om det Tredie.

DEt Tredie/ Huor met de Siuge sig fortrøste skulle / er / At den trofaste Gud skal icke legge dennem Kaarsset haardere paa / End de ere mectige til at bære det/ Thi saa god er Gud aff Naturen/ at hand rammer altid maade met sine Christnis Kaarss / hand kiender deris Complex/ oc veed deris Effne/ huad de kunde formaa oc taale.

 Liger-

Ligeruis som en Fader / der legger sit Barn en Byrde paa at bære/ hand enten bærer selffuer nogit aff Byrden/ eller oc letter nogit aff hende/ oc tager hende aff igien / om Barnet icke formaa at bære den.

Saa hielper ocsaa Gud sine troligen / at bære huer Byrde hand legger dennem paa/ oc giffuer dennem krafft til at vinde frem met hende / som *Esaias* trøstelig loffuer / Cap: 40. HErren den euige Gud / skabte Jordens Ender/ Hand bliffuer icke træt eller Vansmected/ hand giffuer de

trætte

trætte Krafft oc de Van=
smectede styrcke nock.

Oc Gud selffuer suarer den hellige Sanct Pouel/som beklager sin Vansmectighed/ sigendendis/ **Lad dig nøye met min Naade / Thi min Krafft er mectig i de Skrøbelige**/2. Cor: 12. Exempler haffue wi wdi Joseph kast i Fengsel. Wdi Dauid / der Saul hannem saa hadskelig forfulde. Wdi Susanna / der wskyldelig wdførdis at Stenes ihiel. At den gode Guds Naade oc Krafft/ oppeholt dennem huer wdi sin Modgang oc Liffuis fare.

Aff disse den hellige Scriff-

tis Sprock oc Exempler / skal en Christen trøstelig sige met Dauid/ Psal: 68. Loffuit være Gud daglige/ HErren ligger en Byrde paa oss/ men hand trøster oss igien/ Wi haffue en Gud som hielper/ oc den HErre HErre/ som frelser aff Døden.

Oc met Paulo/ 2. Cor: 1. Loffuit være Gud vor HERris JEsu Christi Fader / Barmhiertighedsens Fader / oc all trøstens Gud / som oss trøster/ i all vor bedrøffuelse/

uelse / At wi oc kunde trøste dennem / som ere i allehaande bedrøffuelse / met den Trøst / som wi bliffue trøstede met aff Gud / Thi at lige som wi haffue megit aff Christi Pine / saa bliffue wi oc rigelige trøstede / formedelst Christum.

Denne samme vor HErre JEsu Christo / met sin euige Fader oc hellig Aand vor Trøstermand / skee loff ære oc tacksigelse wdi all Euighed /

A M E N.

Den

Den Otten=

de Prædicken / Om flere Stycker som de nederlagde/ sig met fortrøste skulle.

Psalm: 46.

GUD er vor Tilflid oc Styrcke/ en Hielp i stor nød/som haffuer rampt paa oss/derfaare frycte wi icke om Verden end forginge/oc Biergene siuncke mit i Haffuet/ Om Haffuet end rasede oc storme=

stormede / Oc Biergene
nedfulde aff Bylgerne/
HErren Zebaoth er met
oss/ Jacobs Gud er vor
Beskermelse.

WDi gaar hørde wi
try Stycker / som de
Siuge oc nederlagde
sig met fortrøste skul-
le/ imod Dødsens forskreckel-
se/som vaare. 1. Guds villig
oc efftlerladelse. 2. Guds me-
ning oc forset til sin ære oc de-
ris Salighed. 3. At Gud
icke samtycker eller tilskicker/
mere end wi formaa at bære.
Nu efterfølger flere aff
saadanne Trøstestycker oc be-
synderlig

synderlig / Fire / at tale om i denne Prædicken.

Det Første: Guds neruærelse oc bistand hoss sine vnder Kaarsset.

Det Andet: Gud vil met Kaarsset føre oss i Syndens Kundskab oc Bekiendelse / ellers kunde wi icke komme til sand Poenitentze.

Det Tredie: CHristus drager medynck offuer oss / lider met oss / oc beder for oss.

Det Fierde: At denne Pinactigheds / eller timelige Kaarsis tid / Er intet at regne / imod den euige oc Himmelske glædis tid / oss forestaar / at være wdi Guds Rige / Met Gud / de hellige Engle oc alle Guds Wdualde.

Om

Om den Første.

AT den gode Gud er ved Haanden/oc tilstede hoss dennem / som hand met Kaarsset besøger/giffuer hand selffuer trøsteligen tilkiende/ Psal: 91. Jeg er hoss hannem i nød/2c. Oc Christus siger: Jeg vil icke forlade eder Faderløse / Jeg vil være hoss eder indtil Verdsens Ende. Matth: 28. Thi ligeruis/som en god Moder icke forlader sit siuge Barn/ men vaager/ oc sider stedse hoss det / oc varer flitelige paa det.

Sag slummer eller soffuer Psal: 121.

uer icke HErren/som beuarer Jsraël / det er / sine Christne/ hoss huilcke hand oc beskicker altid sine Himmelske Oeca-uanter / de hellige Engle som screffuit staar: HERrens Engle beskantzer dennem som fryctet hannem / Psal: 34.

2. Reg: 8. Exempler haffue wi / iwdi Guds Prophete Helizeo / huilcken Gud ved sine Engle beskantzede / iwdi den lille By Dothan / hvor hand laa be-staallet aff sine Fiender. Lige-saa er HErren Zebaoth oc Jacobs Gud met dennem/Oc omkring alle dennem / som hannem fryctе. Hid hører oc-saa disse Exempler / Loths / Dauids/

Dauids / Daniels / oc hans Stalbrødris/Susannæ/ *Petri Acto* : 12.

Huo sig saaledis forlader paa den veldige oc stercke Gud/ Hand bliffuer tryg i Sandhed / Thi hand paa en fast Klippe haffuer bygt/ endog paa hannem monne komme Modgang oc nød : mand haffuer dog aldrig seet det Menniske falde / der haffuer sin trøst til Jesum Christ / hand hielper dennem vist alle. Hand maa sige met Dauid /

Psal:27. HErren er mit Lius oc
min salighed/ For huem
skulde ieg fryecte? HErren
er min Liffuis Krafft/
for huem skulle ieg grue?
Derfaare om de onde mi=
ne Modstandere oc Fien=
der ville til mig/ at æde
mit Kiød/ skulle de støde
sig oc falde/ Oc om ieg
end vandrede i Mørck=
hedsens Dal/ frycter ieg
ingen wlycke/Thi du est
hoss mig HErre/ Din
Psal: 23. Kep oc Staff trøste mig.
Psal:46. Item/Gud er vor tillid oc
styrcke/

styrcke/en hielp i stor nød som haffuer rampt paa oss: som Texten lyder. Item/ Den Retfærdige skal aldrig forglemmis/ Naar en plage kommer / da frycter hand icke / hans Hierte haabis wden tuil paa HErren. Psal:112.

Derfaare skulle wi icke wdi denne bedrøffuede tid forsage/ Saa som vor Gud vaare borte/ eller død. Men haabe paa haanem / oc hiertelige befale oss hannem i Haand/ met vor Offrighed / Prædickere / oc gantske Menighed / Hand beuarer oc sparer vel / huem

hand til sin ære bruge vil/ huilcke hand forløser/ de skulle være fornøyet met hans vilie/betenckendis den glædelige fortrøstning Gud selffuer giffuer.

Esa: 43. Frycte dig nu inket/ thi ieg er hoss dig/ Jeg frelser dig/ Jeg kallede dig ved dit Naffn / Du est min/ thi naar du gaar igiennem Vandet/ da vil ieg være hoss dig / at Strømmene skulle icke druckne dig / Oc om du gaar i Ilden/da skalt du icke brende dig/oc Lu-

en skal

en ſkal icke optende dig/
Thi ieg er HErren din
Gud den hellige i Iſrael
din Frelſere.

Det ſamme ſiges oc til den-
nem / Som ſkulle gaa igien-
nem Dødſens Vand oc Kaar-
ſens Ild/derfaare ſaa vmue-
ligt ſom det er/ at den Almec-
tigſte Gud hand vndergaar
eller omkommer/Saa vmue-
ligt er det / at de omkomme el-
ler bliffue til intet ſom haa-
ber oc troer paa hañem/huad
heller de leffue eller dø: Thi
Gud er icke de Dødis men de
Leffuendis deris Gud / Der-
faare leffue de oc alle met han-
nem / ſom haabe oc tro paa
hañem/ om de end dø for Ver-
den/Ioh: 11.

Om det Andet.

DEt Andet / Huor met de Siuge sig fortrøste skulle : Er / at Gud vil føre oss met Kaarsset wdi vor egen oc vore Synders kundskab / at wi dis snarer kunde vende oss fra Synden oc til hannem / oc icke holde oss Retfærdige / Eller wskyldige at være / Derfaare siger hand til sin Prophete : Jeg vil
Heiere: 30. straffe dig met Dom (det er met Kaarsset) at du skalt icke siunis dig / at være wskyldig. Thi der til legger hand oss Kaarsset paa / at wi oss selffuer forsage skulle / met

le/met all vor egen Fromhed/ forsage Verden met all Kiøds oc Blods forfengelige lyst/ oc hiertelige lengis effter Gud/oc det rette Liff oc Lyst i Himmerig: Thi ligeruis som Ilden fenger snariste paa det stycke Træ / som tilforn er tiurt oc halff brent / Saa seer Gud snariste til dennem / oc befatter dennem iwdi sin Naade oc Barmhiertighed / som met Kaarssens oc poenitentzis ild/ en tid lang haffuer værit antastet oc iwdbrend / som hand oc loffuer ved Propheten sigendis: **Hüem skal ieg see til / iwden til den / som haffuer en Angergiffuen oc forknusit Aand.** Esa; 66.

 Oc

Matth: 11. Oc Christus siger: Kom-
mer til mig/ alle som ere
betyngede oc møde/ Jeg
vil vederquege eder.

Exempler haffue wi wdi
Dauid / huilcken Gud førde
til sin Wgierningers oc Syn-
ders Kundskab met disse
2. Sam: 12. 13. 14. 15. Kaarss. Først døde Barnet/
det hand afflede i Hoer/otten-
de Dag effter det vaar fød.
Dernæst/ besoff Amon hans
Søn Dauids Daatter Tha-
mar. For det tredie/ Drebte
Absolon sin Kiødelig Broder
Amon for denne Synd. Paa
det siste / Foriagedis Dauid i
Elendighed wdaff sit Konge
Rige / aff sin egen Søn Ab-
solon. Aff

Aff saadan HERRens
straff lærde Dauid at krybe
til Kaarsset/oc at raabe/oc si-
ge: HERre ieg haffuer Psal: 51.
syndet/ oc giort ilde for 130.
dig. HERre giffuer du
paa vore gierninger act.
HERre straff mig icke i Psal: 6.
din vrede / oc tucte mig
icke i din grumhed/HEr-
re Gud forbarme dig
offuer mig/ for din store
Barmhiertighed/rc.

It andet Exempel / twdi
Keyser *Mauritio.* Hues Kaars
vaar saadant / at hand saa
met sine Øgne/huorledis den
Tyranne *Phocas* lod drebe

 hans

hans Hustru oc Børn / Aff det Kaars forsagede hand sig selff met all Keyserlig Fromhed oc retfærdighed / oc bekiende sig wdi alt dette icke at vederfaris noget wret / sigendis: *Iustus es Domine, & iudicia tua iusta sunt:* Retfærdig est du HErre / retfærdige ere dine Domme. Det er / den straff du lader mig oc mine offuergaa.

Saa skulle wi ocsaa lade oss føre i vore Synders kundskab met denne Pestilentzis straff. Oc bekiende / at oss vederfaris ingen wret / men megit større naade / i det at Gud icke vdgyder offuer oss sin gantske vrede / oc lader oss fare

leffuen-

leffuendis ned i Helffuede / men giffuer oſſ formele met friſt oc tid til Poenitentze / Scrifftemaal / Affløſning / oc trøſt aff Guds Ord / met JEſu CHriſti Legoms oc Blods delactighed i det Høy-uærdige Sacramente / at det bliffuer oſſ en viſs Beſegling / paa alle vore Synders forladelſe / Oc en ſalig veytæring fra dette forgengelig / oc til det euige Liff.

Om det Tredie.

FOr det Trædie / Skulle wi Guds Børn / her met fortrøſte oſſ vnder Kaarſſet / At Guds naturlige Søn vor HErre Jeſus Chriſtus

stus lider ocsaa i oss oc met oss/ drager en hiertens metynck offuer oss/ affbeder Guds sin Faders strengeste vrede/ at hand vil icke vdgyde den gantske offuer oss / som en Tyran/ hand giør / Men handle som en *GVD* der kaldis saa aff Gødhed / Oc som en god Fader/ der altid formilder straffen mod de Børn/ som falder til føge/ oc loffuer forbedring.

Hid hører Apostelens *Pauli* ord *Hæbre*: 5. **Wi haffue en ypperste Præst/ Jesum Guds Søn som opfoer til Himmelen/ Hand haffuer metlidelse met oss oc vor skrøbelighed/**

hed/ Thi hand er forsægt
i allē maade lige som wi/
dog Synden vnderta-
gen/ &c.

Item/ CHristus er til
sin Faders høyre Haād
oc beder for oss: Hand er Rom:8.
den Engel/ som beder
for Hierusalem/ det er/
den hellige Kircke/ oc si-
ger: HErre huorlenge Zacha:
vilt du tøffue/ at forbar- 2.
me dig offuer Jherusa-
lem/ oc de Stæder i Ju-
da/ *Zacha*: 1.

Betenck huor taalmodig
du

du vilde bære dit Kaarss/ om
du viste/ at en Stormectig
Keyser vilde ynckis offuer dig/
giøre forbøn for dig/ at dit
Kaars i det mindste bleffue
dig formildet/om det icke bleff-
ve aldelis bort taget. Thi
mand pleyer icke at necte saa-
danne Hierter/ huad de begie-
re paa nogens vegne: Huor
megit mere skulle wi huer bæ-
re sit Kaars met taalmodig-
hed/Tro/oc Trøst/at wi vide/
at den gantske hellige Kircke
icke allene ynckis offuer oss/
Men ocsaa denne Høyeste oc
Himmelske Keyser JEsus
Christus met sine heillige Eng-
le/ huilcken Faderen icke nec-
ter eller vdslaar / huad hand
begierer paa sine Christnes
vegne. Om

Om det Fierde.

DEt Fierde stycke / som Guds Børn skulle sig met fortrøste / Giffuer Paulus fore til de Rom: Cap: 8. Huor hand siger: Kiere Brødre/ieg holder det saa / at denne tids pinactighed / er icke den Herlighed verd/som skal obenbaris i oss/rc. Mener hand/Naar Christus haffuer Apoc: 7.
afftiurt all Graad / fra sine Vduaaldis Øgne / Oc giort Phil: 3.
deñem lige ved sin herligheds Billede / oc sæt paa dennem den vforgengelig ærens Krone / som Scrifften taler om / At de skulle skinne som Solen. Dan: 12.
Maa-

Maanen oc Stiernerne paa Himelens Firmamentë / Thi
Psal 125. som Dauid siger / At effter wi haffue saaet her met gremmelse / skulle wi høste hissit met glæde / her lide wi en liden tid / hissit skal vor HErre Christus samle oss / met stor / ia met lyst oc euige glæde / Til at beskue hans Herlighed euindelig / wdi hans æris Rige.

Dette ere de siu Stycker / wi skulle fortrøste / oc opholde oss met / vnder alle slags Kaarss / naar HErren oss besøger / for huilcken sande oc salige fortrøstning / Den trøsterige Gud fader / met sin kiere Søn JEsu Christo vor Frelsere / oc den hellig Aand vor Trøstermand /
Skee Ære Loff oc Tacksigelse / Nu oc wdi all Euighed /
Amen.

